

EPA

2004-2014

A MAGYAR GRAFIKA DIGITÁLIS VÁLTOZATA
A MEK EGYESÜLET MEGBÍZÁSÁBÓL
AZ INTERNET SZOLGÁLTATÓK TANÁCSÁNAK
TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT
AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
E-SZOLGÁLTATÁSI IGAZGATÓSÁGÁN,
AZ E-KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSOK OSZTÁLYON,
2014-BEN,
AZ ELEKTRONIKUS PERIODIKA ARCHÍVUM
ÉS ADATBÁZIS FENNÁLLÁSÁNAK
10. ÉVFORDULÓJÁN.

A JUL. ÉS AUG. KIVÉTELÉVEL
HAYONTA MEGJELENŐ FOLYÓIRAT
EGY ÉVRE 120 K. EGYSZÁR 14 K.

SZERKESZTI-ÉS-KIADJA
BIRÓ MIKLÓS

SZERKESZTŐSÉG · KIADÓHIVATAL
BUDAPEST, ERÁDY-UTCA 26.
TELEFON: JÓZSEF 20-33.

SZÍNHÁZ, MOZI ÉS PLAKÁT

SZÍNHÁZ állítólag kulturintézmény, a mozi állítólag kultur-tényező és e két kulturhajlék külső megjelenése a plakát. Nem akarunk annak kritikájába bocsátkozni, hogy mi köze van a művészetnek a színházhoz és a mozihoz a mai üzletes világban, csak annyit akarunk megjegyezni, hogy a legnagyobb művész, a minden kritikán felül álló író sem engedi meg magának azt, hogy külső megjelenése, ruházkodása olyan elhanyagolt legyen, mint a fent említett művészi intézményeké.

Minekünk, akik még a mai szomorú világban is némi idealizmussal nézünk mindent, ami művészzel kapcsolatban van, egészen szomorú látvány az, hogy az utcákon, a hirdetésszlopokon a színházak hirdetőművei egyszerű, többnyire izléstelen, tipografiallag is sok kifogás alá eső nyomtatványok.

Valljuk meg, a mozgószínházak itt mégis példát mutatnak a színházaknak. A hirdetésszlopokra és táblákra szint csak a mozik plakátjai várásznak, de, sajnos, ez a színházaknak mutatott példa is rossz példa. Rajzolóművészeink a megmondhatóinak, hogy a moziplakátokba művészetet belevinni nem szabad, mert a plakátnak vásárinak, ordítónak kell lennie. A filmvállalatok, akik a plakátokat rendelik, egy pillanatig sem gondolnak arra, hogy a plakát művészi legyen, hogy egy kissé nevelje a néző lelki, érzéketlen nagyközönségünket, hanem az a fontos számukra, hogy a reszegepiskolti Aurora-mozgó korcsmárostulajdonosának fog-e tetszeni. Művészi moziplakátot nem látunk a főváros utcáin, de — ha nem ismerjük a kulisszatitkokat — legalább igyekezzetek látni benne. A plakátok alkalmazását a mozinál nem a művészet iránti forró lelkesedés szüli, hanem az örületes verseny. Ez a verseny a színházak között nincs meg és ezért színlapjaikra, plakátjaikra még annyi súlyt sem fektetnek, még annyi pénzt sem áldoznak, mint a mozik.

Akik minden hatósági intézkedés és rendszabály megjelenése alkalmával gyorsan és sietve hivatkoznak művészi intézmény voltukra, azoknak ezt bizonyítani is kellene.

Lelki szemünk előtt soha el nem jövő ábrándként él az az idő, amikor művészileg értékes, izléses, finom plakátok fognak megállítani bennünket az utcán, amikor a premiérekre, az új darab értékre a soronként fizetett hírlapl kommunikék helyett attrakció-számba menő rajzok, művészi produktumok fogják a figyelmünket felhívni, amikor nem lesz minden premiér „táblás ház”, csak azért, mert premiér és a színházi közönség nem azokból fog regrutálódni, akik „kost was kost” mennek színházba, hanem akik valóban művészetet keresnek.

Ezek a legendás, ábrándos idők már holnap elkövetkezhetnek. Grafikusunk, művésziünk van elég, nyomda-technikánk tökéletes és felveszi a versenyt a külfölddel, csak éppen a megrendelőink hiányoznak. Ezek, sajnos, ugylátszik, csak most fognak megszületni.

R. I.

AZ IDŐK JÁRÁSA

ÁSFÉL évvel ezelőtt, 1918-ban volt, hogy összeültek Bécs városának napkeleti bölcsői a mi-einkkel. Ott voltak a látnokok, igazmondók, távbeszélők is és életbevágó közgazdasági, áruforgalmi kérdésekről állapodtak meg a szent kompenzáció jegyében.

Igen — kompenzációs alapon határozottak el a szükségletek kielégítése a monarchián belül. Megtörtént a helyrehozhatatlan hiba, gazdasági elyengülésünk erős lökést kapott.

Egy kisebb csoport — közöttük a kereskedelmi miniszterium egy szimpatikus, gyakorlati érzésű referense is — rekedtségig érvelt amellett, hogy Magyarország szempontjából a kompenzációs árucseres keserves következményű lesz, csak önmagunk lábait vagdadjuk ezzel. Bölcsék voltak. Előre világították az utat, de nem érvényesültek. Kicsi volt az ő befolyásuk.

E megállapodások jóvoltából kövérség iakadt. Nem a köz javára, nem is a legális kereskedelem részére, hanem a csempészeknek, ügyeskedőknek, kijáróknak. Eljött a háborús közgazdászok, statisztikusok fénykora. Számművészkedtek és meg kellett tanulnunk sok minden újat, például azt is, hogy mi az osztrák kontingens.

Addig kontingentáltak, osztályoztak, kulcsoltak, míg a bábák között elveszett — a papír.

A beteg folyamat Károlyihoz vezetett. Jött az őszi-rózsás forradalom. Lelölik az utról a higgadt gondolkodású becsületes embert. A földeken a más vetését aratják, összeroskad minden, mint a rothadt fa.

A „fejlődés törvényszerűségével” a proletárdiktatura következett.

Kun Béla megkezdte a nevelő munkát, beléoltotta az „osztályöntudatot” terroristáiba és díszes vezérkarába. A termelés „produktivitásának” emelésével, a „profitszerzés” megszüntetésével, az „osztályöntudattal”, a „proletárszolidaritással” természetesen kiváltotta az entente részéről a legszigorubb blokádot, határozatát.

A papírkereskedelem megint furcsa szituációba került. Kommunista felfordulás a papírboltokban nem volt és ez dicséretére legyen mondva szakmánk higgadt és nem tulzó alkalmazottainak, hiányzott azonban az

árubehozatal és működés lehetősége. A versenylovakat is kiküldötték, még sem jött be áru. A nagykereskedők egy része meg is sokallotta a tétlenséget és megkötöttséget, Hevesi, Kelen és a többi neves elvtárs butaságait. Ki emberháton, ki mint elfáradt vándor uttalan utakon kelt át a Lajtán. Meddő közülük egy sem maradt.

A többi élheterlen velem együtt itt maradt. Baglyok a romokon.

A kommün nyomában újabb megpróbáltatás következik. Jöttek a románok — megrakodva távoztak. Pusztaságban maradtunk, ahol idegenek dultak. Akármit kezdünk, tövisbe markolunk.

Eddigi beszerzési forrásainktól: Ausztriából, Csehországból kompenzáció nélkül nem tudunk importálni. Aztán meg Ausztria is legyőzött ország, kicsi a termelése, valutája az entente-viszonylatban gyenge. Az olasz, lengyel, balkán vevők meseszerű áron habzsolják fel a kapható papirokat, mi meg csodálkozunk azon, hogy tőlünk ugyanazon exportárakat követelik és ráadásul még kompenzációt is. Gyenge ma a kereskedelem ahhoz, hogy mindezeket a nehézségeket egymaga leküzdje és támogatásban nem részesül.

Az iskolákban szénzünet volt. Ha szénünk lett volna, akkor könyvhiány-szünetet, vagy füzethiány-szünetet kellett volna elrendelni. Érzni mindegyikünk, hogy ez így nem maradhat. A kereskedelem újraéledéséhez papír, sok papír fog szükségeltetni — még sem történik ez ügyben semmi sem.

Állami viszonyainkat eddigi bajaink alapjukban kiforgatták, nem tehetünk tehát szemrehányásokat azoknak a nagykereskedőknek, kik megélhetésüket nem a helyi apró viszonyok és nehéz akadályok között keresik, hanem Bécsben folytatják üzleteiket. De az itthonmaradtaknak, kereskedőknek és feldolgozóknak komoly együttes megfontolás tárgyává kellene tenniük azt, hogy jövő fennmaradásuk érdekében mely lépések javallottak.

A külföld irigykedve állapítja meg, hogy Budapest kereskedelmi gócpont lesz. Koronánk ma már jobb, mint az osztrák pénz — mégis sirva pemedünk az árnyékban. A politikai szenvedélyek nem akarnak szünni és nem engednek minket dolgozni. Imbolygunk az akarat közt — mely elhagyott minket és az ész közt — melyet mi rugtunk ki magunk alul.

zs. o.

A PÓTANYAGOK TERMÉSZETRAJZÁBÓL

HÁBORUS évek alatt alakult ki az a mélyértelmű „Umlernen“ szó, mely szorosán vett magyar fordításban annyit jelent, mint „áttanulni“, tulajdonképpen azonban az „újra tanulás“ fogalmát, a megszokott sablonoktól, az eddig érintetlenül maradt alap-

elvektől való eltérést foglalja magába. Az „Umlernen“ semmiféle technikában olyan mélyreható értelmezésre nem adott alkalmat, mint a nyomtatástechnikával kapcsolatos festékkémiaiban, mert itt a háboru alapján fel- és kiforgatta mindazon, bizonyos megmásíthatatlannak látszó elvekre alapított kémiai törvényeket, melyeket eddig szentnek hirdettek, érinthetetlennek tartottak. A minőségük szerint előállított fekete festékek törzsanyaga, a színes festékek kémiailag nyert nyersanyaga, a kence és egyéb kötőanyagok, a hengeranyag, mosószerek és a nyomtatástechnikában egyébként használt anyagok egész sorozata, mind-mind a háboruelőidéztek miatt oly minőségbeli változásokon mentek keresztül, amelyek a szakembert nap-nap után újabb kérdőjel elé állították. Mi, mint a technikánkban feldolgozandó anyagok gyártásától távol állók, csak fokról-fokra, mindig terhesebben észleltük a gyakorlatban, munkaközben e végbemenő átalakulást vagy inkább sülyedést. Minden reánk szakadt gondterhesség, a munkánkat mindinkább megnehezítő rébuszok mellett azonban csak bámulatunknak adhatunk kifejezést ma, e találékony és érdekes, a féllaikust is meglepő kényszerkísérletezések bár relatív eredményei felett, amelyekkel bizonyos kevésbé értékes, vagy általában értéktelennek tartott nyersanyagokkal a kényszerhelyzetbe jutott festék- és egyéb anyagok gyártását s azzal kapcsolatosan a nyomdászatot is folytatni lehetett.

Ezen fokról-fokra mindig érértelenebbé vált anyagok — különösen a festékek minden fajtája — az évek

folyamán fásulttá tették a szakembert s akár a koplalás, szintén megszokottá vált a kezdetben mindinkább tarthatatlannak látszó helyzet. Ki a megmondhatója annak, hogy mikor kerülünk majd ismét abba a szerencsés helyzetbe, hogy nemcsak magunkkal, hanem szakmánk ügyes-bajos dolgaival is intenzívebben foglalkozhatunk és pedig olyképpen, hogy akadálytalanul, minden eredménytelen kísérletezés nélkül végezhetjük a reánk bizott munkát.

Igaz, hogy az ilyen irányban való elégedetlenség nem illik mai viszonyainkhoz, hiszen az egész életrendünket is feldúlták, felforgatták a háboru és annak utódjai, amelyeknek következményeként az már rég nem olyan, amilyen volt. Ha a reánk szakadt életterhet oly rezignációval elbirjuk, eltűrjük, mintha életünk ezelőtt is csak úgy folyt volna, mint ma; ha úgy élünk ma, mintha ebben a korszakban felnőttünk és megöregedtünk volna, akkor a szakmánkban végbement átalakulást vagy eltolódást is, bár rezignációval, de a jobb jövő reményében, el kell tünnünk.

Lehet, hogy nincs messze a megváltó korszak, azért a következőkben némileg megvilágítani akarnám szakmánk ezen ágazatának a közelmúltban kezdődött s még ma is iennálló sanyaru állapotát.

Elöttem — a gépteremnek „kenyérbetűje“ — egy festéklapátnyi fekete festék, s körülöttem 30° Celsius. Mintha az első pillantásra, a felületes, csak úgy átsurranó szemlélésnél semmiben sem különbözne ez a fekete anyag nemes elődjétől, az eddig éveken át akadálytalanul feldolgozott anyagtól. Igaz azonban, hogy közelebbi és behatóbb megfigyelésnél — bármennyire is különösen hangzik — holtnak vagy fáradtnak látszik az előttem fekvő festékadag. Pedig eddig e holtnak látszó anyagban, bizonyos impressziók alapján, mindig valamelyes életet, lelket, expanzív erőt tudtam vagy véltem feltalálni, mely úgy a szépérzékre, mint a lelkiültre hatni tudott. Lágynak, homogénnek, könnyen simíthatónak

látszik; bár tompa tükre nem éppen biztató befolyást gyakorol rám, azonban anélkül, hogy a feldolgozás alatt felszínre kerülő merevségét s a vele járó daraboltságát, szuokszerű tapadóerejét, kötőanyagának relativitását és elillanó vagy beszáradási törekvését, szürkés tónusát, s így élettelenségét valamelyest meghatározni tudnám. Pedig mindazok, a rendes munkát különböző irányban hátráltató vagy megakadályozó tulajdonságok, az említett okok miatt, ezekben a kényszerűsülte anyagokból készült festékekben oly mérvben vannak meg, hogy bizonyos külső befolyások behatása alatt, mint pl. temperatura süllyedésnél, a munka egyáltalában kétséssé vagy lehetetlenné válik.

Ha most ezen, a munkát hátráltató és minőségileg befolyásoló okok után kutatunk, akkor azt találjuk, hogy a festékből annak ugyszólván a lelke: a lenolajkence teljesen hiányzik. A szuonyokkal, aknákkal és egyéb akadályokkal körülvett határok lehetetlenné tették ezen importcikknek, no meg a nem kevésbé fontos valódi gyantának behozatalát, pótnyakok után kellett kutatni, nehogy a festégyártás lehetetlenné váljék. Így jutott — bár nehéz elhatározással — a modern kémia kényszerűsügből a műgyantához. Mielőtt azonban a festégyártás ez állomáshoz jutott, más anyagokkal, mint pl. a „napraforgóból“ és más olajtartalmu növényekből nyert olajjal is próbálkozott, amikor azonban ez a célszerűbbnek mutatkozott anyag is elfogyott, halzsír-ból, ásványolajból, müterpentinből lözték a festégyártáshoz szükséges kencét. De amikor ezen nyersanyagok is részben kevésnek bizonyultak, nem maradt más hátra, mint a már említett műgyantához fordulni, melynek nyersanyagából elég készlet volt.

A műgyantából nyert kencében teljesen hiányoznak a lenolajkencében meglévő szükséges jó tulajdonságok, u. m. a természetes, nem időelőtti gyantásodás, zsír- vagy olajos tartalom, légység és kötőképeség. Az előbbinek — eltekintve a penetráns szagtól, mely külö-

nösen az újságfestékekből felénk árad — szuokszerű tapadóereje, a természetes száradási vagy gyantásodási folyamatot olyannyira sleteti, hogy a vele előállított festék nyomás közben a papirost — simított — kis foszlányokba feltépi (Rupfen), a dörzs- és feladóhengereken, éppen e száradási törekvés folytán, ugyszólván rétegekben összecsomósodik, mely bár lassacsckán, de biztosan sűrűsödő vagy képződő festékréteg a rendes szét-dörzsölésre és szétosztásra már nem reagál, minek folytán az ilyenképpen sűrűsödött festék már nem mint egyenletesen elosztott, vékony réteg kerülhet a formára, hanem arra inkább, a feladóhengerek közvetítésével, számtalan atomszerű szemcsealakban rendszertelenül lerakódik.

Magasabb hőfok mellett hetekig még valahogy eláll a műgyanta kencéjéből készült festék és nem kocsonyosodik meg olyannyira, hogy az említett rossz tulajdonságai túlmérvben mutatkoznának, de egy bizonyos — nem éppen naptárilag meghatározható — időn belül fokozatosan, szinte kiszámíthatóan elillan a benne lévő csekély zsirtartalom; a festéknek eddigi ruganyossága, légysága teljesen megszűnik, minek következtében az e kencéhez úgy ahogy kötött korom kötöttségének egyetlen okozójától ugyszólván megszabadul; a két testet képező anyagnak homogenisége megszűnik és mint azt már említettük, alig eltávolítható, gyantás kis pikkelyekben úgy az összes hengereket, valamint a formát is teljesen ellepi. Hogy ennek mi a következménye, azt nyomdászunk bővebben magyarázni nem kell.

Az ily anyagu festékek nagy hőfokra való melegítése vagy házi- és egyéb kémiai szerekekkel — Perfektina, petróleum, zsír stb. — való higitása által ideig-óráig némileg csökkenthetjük a bajt, de nem távolíthatjuk el a baj tulajdonképpeni okozóját. A háziszerekek való kényszerkuruzslás azonban a festékek csekély mélységét is felbontja, szürkés lesz és csak árnyalatában ismerhető fel annak fekete mivolta. (Folytatjuk)

A Z I Z L É S E S K Ö R N Y E Z E T

MŰVÉSZET az ember életében a gyermek játékos tevékenységével kezdődik és a felnőttnek alkotómunkájában csendül ki. Ami a két határállomás közé esik, az izlésbell fejlődésének hosszú útja, folytonos tökéletesbedése. Sokféle „öszön“, vágy és lelki

kényszer hajtja erre az utra az embert, melyeknek részint vakon, részint tudatosan engedelmeskedik. Vissza kell mennünk egész az ősember lakóbarlangjái, ha valamennyi ősiünk örökölt művészi vágyakozását végig akarjuk járni. Vére, idegrendszerének finom megrezzenésel hajtják az embert művészi tevékenységre, arra, hogy kifejezze nagy érzéseit vagy gondolatait egy anyagban, amely ezáltal széppé válik. Ősi örökség dolgozik bennünk, amikor háromesztendős korunkban az első hőmbert megformáljuk s ugyanez a megnevezhetetlen vágy hajtja a szegény székely ácsot, hogy egy kapufélfán szekercéjével piros meg kék indákat vágjon s azok közé foglalja a Napot és a csillagokat. Az, amit az ősök, az apák, a dédapák, egész a félmaomsorban

barlangjában élő ősemberig csináltak, véstek, vágta, festettek, babonás hitük és vallásuk sugallatára formáltak, szerszámokkal kifejezésre juttattak, ha elpusztult is, nyomokat hagy az utódok lelkében. Mert így öröklük az utódok az őstől szinszeretetüket, formaérzéküket, így lobban fel a tekintetükben a művészet szerelme az első szerszámok kezelése közben, mint cigánygyereké, aki először huzza végig a vonót apja hegedűjén. Ámde semminek sincs az izlésfejlődés hosszú útján akkora hatása ránk, mint a környezetnek, melyben élünk. A tiszta, sugárzó, nyugalmas, színektől és szép vonalaktól ékes környezetnek.

Tévedés volna azonban azt hinni, hogy a környezetnek — s itt főleg annak természetes központjára gondolunk: a lakásra — izléses volta feltételezi annak gazdagságát, eleganciáját, drága berendezettségét is. Ez nem szükségképpen van így. Azok, akik eddigelé legtöbbet tettek arra, hogy a munkás életébe művészetet vigyenek be, a német építészek és mérnökök, nagy lakóháztelepeket terveztek a jénaei Zeiss-cég, az essenli Krupp-cég és a berlini Általános Villamosság Művek megbízásából ezek munkásainak s ezekben az egy- és

kétszobás, kertes, napienyés, derüs házakba maguk terveztek butorokat, a munkás életigényeihez és bérviszonyaihoz illőket. Ha az ember megnézi e lakószobákat, csodálkozva látja, mily kevés, szerény eszköz elegendő az izlés felköltésére. A falak hóhéher tisztasága, a puhaabutorok egyszerű, kékre vagy zöldre pácolt színei, az ablakokon redőkbe szedett fehér musszlin-függönyök és főleg a nagy, nagy rend és tisztaság szinte ontják magukból a jóízlést. Csak a jó vonalak, a nemes arányok s a hibátlan anyagok érvényesülnek ezekben. Az ülőbutorok huzatai olcsó és erős, nagyvirággal nyomott vásznak, de a viláért semmi sem hivalkodik, semmiben sem hazudja a drágaságot, minden anyag őszinte és nem csal.

Izléses környezet az, amiben becsületesség és szoliditás van. Elhíhet, mert a történelem folyamán mindig úgy volt, hogy amely korban csaltak a butorok, csalt az iparművészet, csalt a szépség és csaltak az emberek. Azt lehet mondani: egy szekrénynek az arányai, beosztása, célszerűsége, hibátlan anyaga, jó összeállítása egyúttal biztosítékai annak is, hogy az a szekrény szép. S hiába van rajta tizféle veret, ráragasztott faragványok vagy tarka virágfestés, — a szépségflastromok a butoron is pattanásokat szoktak leplezni és cikornyák a művészetben is rendszeresen a hitványaságot takarják. Nézzétek meg, mi különbség van egy városi bérház közt, melynek falait olcsó malter takarja, műköből öntött istennők szobrai halmozzák el és tetőeresze alatt aranyos mozaik csillogásában ékeskedik néhány festett vásári jelenet, nézzétek meg e házat tépett, mállott, viharvert szecessziós díszítésével s azt a másikat, mely-

nek egyszerű, piros égetett téglafalai nemes és nyugodt vonalban csendülnek össze a tető hajlásával, nézzétek meg és érthetővé válik, mi az: anyagszerűség s mi az: az anyag igazsága.

Néhány éve csak, hogy a német lapok hirdetési rovataiból eltűnt a naponként megszokott jelszó: „Díszítsd az otthonodat!” Mit kínált ez a hirdetés? Mindazt, amivel még most is tele vannak a mi munkás- és polgári lakásaink, mindazt, amiben nyakig usznak az ugynevezett díszműáruházak, bazárok, az olcsó beszerzési források ezrei. A garasos fényképkeretek, a muzsikáló albumok, a gipszszobrok, a majolika-kulacsok, a humoros kávésbögrék, az aranyos persely-malacok. A kispolgári nászajándékok s a munkáslakások díszműszükségeit javarészt ilyen és hasonló vásári portékák olcsó, de értéktelen tömegeiből kerültek ki. Pedig a lakásdíszítő-kezdőknek, mely lassu és egy életen át érlelődő folyamat, még a társadalom szegényebb rétegeiben is vannak sokkal hálásabb tárgyai. Itt vannak mindenekelőtt a jó porcellánok. Egy hóhéher vagy nagyon izlésesen mintázott teás- vagy kávékészlet, egy pár jó, csiszolt üvegedény a maga anyaga szoliditásával alig kerül többbe, mint ama hamisságok zsbivásárja. Egnéhány cserép virág az ablakra téve, egypár barkás ág egy hosszonyaku virágtartóba téve, egy szépen ionott kosár egy szalagcsokorral díszítve s benne néhány gyümölcscsel, annak a természetnek hirmondói, melyhez állandó szerelemmel vonzódunk s egyúttal — a legolcsóbb műtárgyak. S ha már műtárgyakról van szó, miért kellene a szegény ember otthonából száműzve lenni a jó reprodukciónak, egy művészles rézmetszetnek vagy szép háromszinnyomatnak? Hányszor gondoltam egy-egy „tisztá szoba” falán látva a szokványos arcképtartó-gyékényt a beléje tüzdelt családi fényképekkel, hogy mennyivel olcsóbb és szebb dísz ezeknél akár egy folyóirat jó karácsonyi műmelléklete, akár valamelyik műkereskedés negyven koronás művészli szinnyomata egyszerű fehér vagy aranyos léckeretével. A szépség ereje nem a drágaságban van, hanem legtöbbször az anyagi igazságban, a jó, erőteljes szímben, az elrendezés választékoságában.

Ne mondja azt senki ellenvetésül, hogy művészet, izlés afféle luxusigények, melyek nem a dolgozó emberiség, hanem a minden jóban daskáló osztályok kiváltságos ajándékai. E csöppet sem helytálló okoskodással, mely csak a kényelmes megszokás takarója, szembe lehet szegezni a mi gazdag, szinte tündéri szépségű népművészetünket. S ez talán akkor hajtotta legszebb virágait a matyó asszonyok ruházatán, a kalotaszegi temető fejján, a sárközi gyermekek rajzain, a rábaközi házak oromfalain, mikor a föld népe a legszegényebb volt, mikor ősei szépségzomja még elevenen lüktetett ereiben és a tűzhely falán levő polcra helyezett virágos korsók, cseréptálak, faragott sőtartók, a himzett ingvállak és cífraszűrők még jóformán egyetlen öröklött kincsei voltak a nemzedékeknek. Mennyi vigasztalás, mennyi életkedvet sugalló tradicionális erő van ezekben az olcsó szépségekben, melyek lényt és mosolyt jelentenek a szegénységben!

Am a régi népművészet gazdasági és technikai okokból eltűnőben van s helyét egy új népművészet foglalja el. Ez nem szegény asszonyok szárlítésével, türelmes lányok szemrontó kezemunkáival szerzi meg a minden-

**DER GOLDSCHMUCK
UND SEINE TECHNIK**

Wer Schmuck trägt, folgte sich eine genauere Kenntnis der veredelnden Techniken verschaffen. Er wird sich bald überzeugen, daß von den technischen und künstlerischen Wirkungen, die eine feinfühlig Behandlung des Goldes ermöglicht, heute fast nichts mehr in anderen Werkstätten bekannt ist. Der neuere und neuere Goldschmuck könnte in feiner blanken Blechwirkung aus irgend einem andern Metall ebenfugut hergestellt werden. Der klassische Goldschmuck älterer Epochen vermeidet jede solche Brutalität. Er lücht in der sorgfölprenkelten Oberfläche, im Filigran Wirkungen von Schimmer und Duft zu erzielen, die dem Charakter des Goldes wesentlich eigen sind. In diese schimmernden, nicht blanken Flächen fügt er Schmelzarbeiten, Perlen und Edelleine ein, daß die Wirkung eine geradezu dichterische Schönheit erlangt. Was die dichterische Seele des Künstler-Goldschmiedes hervorzubringen vermag, ist tausendmal feiner als der korbärlte Rohstoff, mit dem wir unferen Sinnen schmeicheln.

ERICH KRÄMER · GOLDSCHMIED

STÄNDIGE AUSSTELLUNG, IAHNSTRASSE 24

A MAGYAR GRAFIKA MELLÉKLETE

Borítópapír
Tervezte:
Bortnyik Sándor
festőművész

Nyomtatta:
Seidner
kromolitografiai
műintézet

Seidner

CHROMO
LITHOGRAFIAI
MŰINTÉZET
BUDAPEST SZÖVETSEG UTCA 6
TELEFON INTERURBAN 46 55
MŰVESZIR PLAKATOK UTCAI FAL-
RAGASZOK ARJEGYZEKEK VIG-
NETTAK NAPTARAK KOMETSZETU
RESZVENYEK ERTEKPAPIROK
LEVELPAPIROK SZAMLALAPOK STB.

Litografált cégkártya, tervezte Bokor Lajos iparművész

Székely & Co drogueria

Külföldi illatszer, pipere és
kozmetikai különlegességek
Kefe, fésű, manikűraccéláru
s háztartási cikkek nagyban

Budapest
2. ker., Fő-utca 3
Telefon 53-92

Mikulás-napi

ajándékokat: hasznos s malattató
gyermek-játékot, képes könyvet,
sport-felszerelést, továbbá diszmű-
tárgyakat, dohányzó-készleteket
legolcsóbban csak a most megnyílt

Éndrey-áruházban

vásárolhat. Kérjen árjegyzéket!
Karcag, Zrinyi-utca 21

*Április havában jelenik meg
és minden könyvkereskedésben kapható:*

**H E R M A N
O T T Ó**

*Az utolsó magyar polihisztor
élete és kora*

Írta

LAMBRECHT KÁLMÁN

36 képpel

Budapest

BIRÓ MIKLÓS KIADÁSA

1920

nap gyönyöreit. Ennek a technika komplikált gépei a segítői, a nyomda, az öntőműhely, a cserépegető kemence, a szövőgyár és a tipusbutorokat készítő asztalostelep. Egy tíz-huszeves mozgalom még kialakulóban levő gyümölcsei érlelődnek itt, mely máris messze tartana, ha az ismert világtörténeti események hat év

óta le nem fagyasztották volna a kultura rügyeit Európa országaiban. Ám a bizók így is hittel vannak tele egy új és szebb világ jövetele iránt, mely a dolgozó emberiség nagy gazdasági erőfeszítéseivel elsősorban otthonának s környezete izlésének hasadó hajnalát fogja köszönteni.

NÁDAI PÁL

A SZINEK ELMÉLETE

EHÉR fénysugarak megtörése által a vörös, narancssárga, sárga, zöld, kék és viola színt kapjuk. E hat szín közül a sárga, vörös és a kék színt alapszíneknek nevezzük, mert ezek más színekkel nem állíthatók elő. E három színnel ellenben mindenféle színárnyalat előállítható. Két-két alapszín összekeverése által egy-egy új színt kapunk; ezeket másodrendű színeknek nevezzük. A három másodrendű szín a kékből és sárgából összetett zöld, a vörösből és kékből nyert viola és a vörös és sárga szín keveréséből előállított narancsszín.

A három alapszín szabálytalan keverése által a színeknek egy harmadik kategóriáját nyerjük; ezeket harmadrendű színeknek nevezzük. A három alapszínnek egyenlő mennyiségű keverése által a fekete színt kapjuk. Ha a három alapszínhez fehér színt vagy lakkot keverünk, számtalan színárnyalatot nyerhetünk.

A nyomdafestékek kence és különféle színes festékanyagok keverékéből állanak. Vannak különböző színű állati, növényi és ásványi eredetű festékanyagok; egyéb fajták vegyi uton állítatnak elő. A múlt időkben a könyvnyomtatónak aránylag kevés színű festékanyag állott rendelkezésre, míg most — normális viszonyokat feltételezve — szinte nehéz a választás a nyomdai festékgyárak által kiadott katalógusok számtalan színárnyalatu festékanyagai között. Az új színeknek ez a nagy tömege a köszénből nyert kátrány segítségével előállított színes anyagok (anilinfestékek) nagyarányú gyártásának eredményeként került az utóbbi időkben a piacra. Ez eljárás révén olyan festékekhez, amelyeket régen csak drágán lehetett beszerezni, normális viszonyok között aránylag nagyon olcsó árban lehet hozzájutni. A legnagyobb mennyiségű köszénkátrányt a légszuszogó szolgáltatók.

A könyvnyomtatóra nézve nagy gyakorlati fontossággal bír, hogy megszerezze a nyomdafestékekre vonatkozó szükséges ismereteket. Ezek az ismeretek egyik legfontosabb alapfeltételét képezik a jókivitelű munkának. A színes festékek közül a nyomdai parban leggyakrabban a vöröset használják. A legkeresettebb vörös szín a cinóber. A cinóber a kénnek és higanynak vegyülete. Spanyolországban és Kaliforniában nagy mennyiségben található.

Ezt a vörös festéket gyakran használják, mert jól fed és a fénynek is jól ellentáll. Idővel azonban barnává, sőt feketévé válik. Minthogy a cinóber meglehetősen drága, gyakran alsóbbrendű termékekkel helyettesítik, amelyeknek azonban nincsen meg ugyanaz a tűzük és nem is fednek olyan jól. A rézducok és galvanók nyomtatására nem tanácsos használni, mert

a cinóberben lévő kén rézoxidot termel, mely a vörös színt barnássá és csakhamar magát a ducot vagy galvánót is tönkre teszi.

A karminlakk állati eredetű festék; a levéltetűnek egy neme. Ezek a kis rovarok a karmingyártás céljából sok helyen tenyésztetnek. Minthogy a gyártás maga meglehetősen bonyolult és a festékanyag hozama minimális, a karminlakk nagyon drága.

Van egy szín, amely a karminat könnyen helyettesíti; ez a buzérlakk, amely, noha jóval olcsóbb, színhatása a karminéval egyenlő. Ezt a lakkot a buzér gyökeréből és az alizarinból nyerik, mely utóbbi a köszénkátrány egyik terméke. Ez a festék különösen olyan munkákra nézve ajánlatos, amelyek rendeltetésüknél fogva a napfénynek ki vannak téve.

A geraniumlakkot és eosinlakkot az eosinból nyerik. Ezek a legszebb anilinfestékekhez tartoznak és minden árnyalatban megtalálhatók. Noha nem igen állanak ellent a fénynek, mégis — minthogy nagyon szépek — a legkülönfélébb nyomtatványokra felhasználhatók.

A briliánslakk és a biborlakk anilinnel gyártott kátrányos festékanyagok. A fénynek jól ellentállanak.

Bernhard- Fraktur

Die wirksamste Schrift
des Werbefachmannes!
Unentbehrlich für neuzeitliche
Druckausstattung!

Dauerhafte Bleicherei
Schriftgießerei Hünfeld
Frankfurt a. M.
1919

HIRDETÉS A „DAS PLAKAT“-BÓL

A K Ö N Y V T Á R

KÖNYVTÁRÜGYI SZAKFOLYÓIRAT
A FUTÁR KIADÁSA

SZERKESZTI
ÁGOSTON FERENC DR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST VI. TERÉZ-KÖRUT 2
ELŐFIZETÉSI DIJ EGY ÉVRE 80 KORONA

A bronzvörös és a gránátlakk egy vörös faféléből nyert főzettel készült festékek; a fénynek nem állnak ellent; csak ügyel-bajjal lehet velük sokszorosítani és nagyon lassan száradnak. Ha e festékekhez nem kevernek elegendő szárító anyagot (siccativumot), úgy még jóval a nyomás után is elmázolhatók.

A krómsárga egyike a legismertebb festékeknek. Krómvegyülettől és szaturnusz-cukorból van összetéve; különféle árnyalatokban gyártható. Nagyon jól fed, a fénynek ellentáll. Kénpáras légkörben előbb barnává, majd feketévé válik. Ezt a festéket a sárga lakkal, az indiai sárgával, a növényi sárgával és a tiszta sárgával szokták mindinkább pótolni, amelyek a kátrányból nyert festőanyagokból vannak összetéve. Ezek a festékek áttetszőek, igen könnyen nyomtatódnak és a fénynek ellentállanak. Van egy fajta indiai sárga festék, amelyet a tehének vagy tevék hujyából készítenek. A kadmiumsárga festék kénből és kadmiumból van összetéve és jól fed. A narancssárga festék anilinnből,

vagy a sárga és vörös festékek vegyületeiből készül. — A zöld festékek különféle árnyalatúak, mint: a selyemzöld, a mlorizöld, a krómzöld stb. a kék és sárga színek keverése által állítatnak elő. A jó minőségűek a fénynek ellentállanak; a másodrendűek, amelyek általában baritsulfáttal vegyítettek, sötétebbé válnak és a kéntartalmu párák hatása alatt elmázolódnak.

A viktórizöld, a haragoszöld stb.: a mlorikék, a krómsárga vagy cinksárga keverékei. Mindegyikük többé-kevésbé ólomtartalmu.

A smaragdzöld krómoxidból van gyártva; a fénynek kitűnően ellentáll. Különösen bankjegyek nyomására használják. A zöld lakkok anilintartalmu festőanyagokból állítatnak elő; a fénynek nem igen állnak ellent.

Az ultramarinkék ásványi festék, amelynek nyersanyagai: a porcellánföld, a szóda, a kén és a faszén. Ezeket az anyagokat porrázva téglékbe helyezik és igen nagy hőfok mellett felolvasztják. Az így nyert termék zöldszínű lesz. Ezt kén hozzákeverése után mégegyszer hevítik és így nyerik az ultramarinkéket, mely a fénynek ellentáll. Minthogy ez a festék kéntartalmu, nem vegyíthető cinkiehrrel vagy krómsárgával. Az acélkék, mlorikék, párisi kék, poroszkék és bronzkék a ferrocianidat termékei. A mlorikék igen nyulékony, jól fedő festék és ezért gyakran használják. A bronzkék a többi kék festékektől rézreflexe által különbözik, mely tulajdonság a párisikékben is megvan. Ezek a kék színek a fénynek valamennyien ellentállanak és gyorsan száradnak. — A tengerkék és azurkék anilintartalmu festékek.

Csaknem az összes violaszínű festékek: a vörös és kék festékek (karmin- vagy buzériakk és kék) keverékei. Vannak anilintartalmu violaszínű festékek is.

Sok barnaszínű festék: a vörös és kék, sárga és fekete és némi részben kék festék összekeverése által készítették. Vannak anilintartalmu barnaszínű festékek is, mint pl. a barna lakk, a brüllánszlakk stb. A szienabarna, a mahagonibarna, a szépiabarna, az ambrabarna: ásványi festékek. Ezek nyomdai célokra kevésbé alkalmasak, mert a klisék és betűk anyagába való beszűremkedésre nagy hajlandósággal bírnak. (Folytatjuk)

SZAVAK RITKITÁSA, VIGNETTÁK ALKALMAZÁSA ÉS SOROK HAJLÍTÁSA

APUNK múlt havi számában a szavak ritkításáról szóló cikkünkben megígértük, hogy olyan mesterszedésekkel, melyeknek egyetlen díszük vagy érdekességük egy-két ritkítottan szedett szó vagy sor, külön fogunk foglalkozni. Ezt az ígéretet beváltandó, alább foglalkozunk e tárggyal, vignetták és hajlított sorok alkalmazásának ismertetésével egybekapcsolva.

Ugy az egyes szavak nagymérvű ritkítása, mint vignetták alkalmazása által való nyomtatványdíszítésről meglehetősen nehéz feladat irányító szakcikket írni, mert a szavak ritkításának vagy vignetták alkalmazásának helyes módját szinte lehetetlen szabályokba foglalni.

Mindkét módszer helyes és izléses alkalmazásánál döntő fontosságú tényezők: az ötletesség és bátorság.

Hogy izléssel is kell dolgoznunk, az természetes s nem szorul nyomtatékosabb hangsúlyozásra, mert már tapasztalhattuk mindannyian, hogy a múltban éppen a különleges szedésmodorban készült sajtótermékekkel produkálták iparunkban a legtöbb izléstelenséget.

Bővebb körülírást igényelne tehát az ötletesség és bátorság.

E feladat elől is jórészt ki kell térnünk s utalnunk az e cikkhez készült példákra, melyek részben a lap szövegrészében (36., 38. és 39. oldal), részben a mellékleteken reprodukálva vannak hivatva megjelölni az újtát és módját a szórítítás és vignetták ötletes és merész alkalmazásának.

E példák is csak kezdetnek, utmutatásnak szánvák, mert ezek nyomán elindulva, ki-ki saját fantáziájának megfelelően ezeknél ötletesebb és merészebb alkotásokra is szánja rá magát, feltéve persze, hogy főnöke

vagy a megrendelő is akceptálja munkáját. Ez utóbbi ugyanis nem éppen utolsó körülmény, mely a legszebb ideáknak is nyakát szegheti. Nagyon sok — mondhatnók: a legtöbb — megrendelő ma még iszonyodik az újszerűtől vagy különösebben merész szedésalkotástól, s ez birt arra, hogy az e sorok kiegészítő részét képező példákat szolidabb és szelidebb kivitelben állítsuk olvasóink elé követendő példák gyanánt.

Az erős szórítkítás vagy vignettának a köznapitól eltérő alkalmazására az ötletet a legtöbb esetben magának a nyomtatványnak a szövege, illetve az alkalmazandó vignetta rajza vagy formája adja meg. Erre jó illusztráló anyag az „Étrend“ és a „Fáklya“ című példa, melyekhez hasonló kivitelű sajtótermékekkel az angoloknál és amerikaiaknál igen sűrűn találkozhatunk.

Sok esetben a szöveg és a vignetta együttesen adja meg az eszmét valami különleges megoldásra, amit leginkább igazol a 36. oldalon reprodukált példa a „Das Plakat“ című folyóirat mellékletei közül.

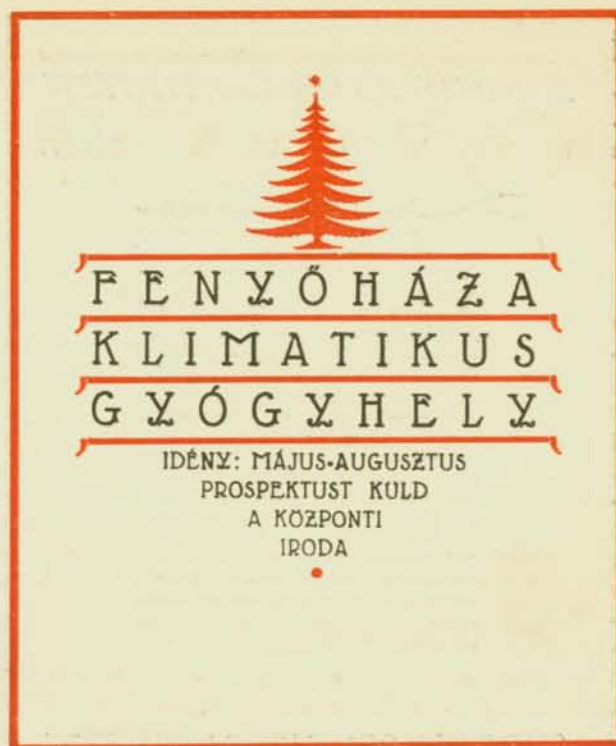
A példák legtöbbje különben élénken illusztrálja a módot, hogy a vignettákat miként lehet szövegsorok közé ékelve alkalmazni. Ilyen alkalmazási mód ugyanis nem annyira köznap, mint az, amit különösen a német betüöntödék mintakönyvekben látunk: az ábrát szabadon hagyva állítani a sorok fölé vagy alá, esetleg a sorcsoportok közötti térbe.

Az egyes szavak ritkítása tekintetében ez alkalommal csupán arra utalunk, hogy csak akkor alkalmazzuk, ha jó hatását az egyéb szövegsorok szedése vagy az alkalmazni kívánt vignetta is előmozdítani látszik.

Ezért fontos, hogy mielőtt a szórítkításra határoznók el magunkat: az egyéb szöveg sorait is szedjük le s osszuk be s az így előállt szedéskompozícióba próbáljuk meg behelyezni az erősen ritkított sort. Vagyis: amint-hogy a keretes szedésnél sem szabad előbb megszedni a keretet s ebbe belekényszeríteni a szöveget, épp így a szórítkítást is csak akkor szabad tényleg alkalmaznunk, ha azt a kiegészítő szövegsorok megtürik, jó hatását elősegítik és érvényre emelik.

Nem ajánlatos pl. az oly szavak erős ritkítása, melyekben több L, Y, T, V, I betű van, feltéve, hogy 24 pontnál nagyobb fokozatu betűkből szedtük a sort. Kisebb fokozatoknál ezek a betűk nem rontják a hatást.

A ritkítás mértékére nézve ismét csak jó érzékünkre leszünk utalva. Tulzásba nem szabad esnünk, noha vannak esetek, amikor az 5–6 cicerós spacionálás nagy-szerű hatása, viszont lesz dolgunk oly sorokkal is,

melyeknek betűi közé akár 8 cicerót is oszthatnánk, mégsem fogjuk megtenni, mert jó izlésünk mértéklete-sebb ritkítást fog diktálni.

Néhány példán hajlított sorokat alkalmaztunk. Ujab-ban ezt ismét divatba hozták; különösen ritkított sor-okat szeretnek hajlítottan szedni vagy rajzolni. Ezzel az új divattal szemben mesterszedőink egy része heves ellenállást tanúsít, azért, mert a sorhajlítás — vélemé-nyük szerint — időpocsékoló munkát igényel, anélkül, hogy ennek ellenében valami különösebb jó hatást ered-ményezne. Ezt a nézetet nem osztjuk, mert ma, amikor főként egyszerű sorszedésre vagyunk ráutalva, egy-egy ügyesen alkalmazott, hajlítottan szedett sorral nagy-szerű hatást érhetünk el, mert ez megbontja a sima sorok monoton hatását. Kevés szövegű nyomtatvány szedésé-nél két hajlított sort is alkalmazhatunk jó sikerrel.

Egyébként ismételen ajánljuk példáinkat olvasóink figyelmébe. Ezeknek tanulmányozása megfelelő alap-anyagot fog szolgáltatni az ügyeskező és élénkebb fan-táziájú, jó izlésű akszidenszedőnek gyakorlati nyomtat-ványok újszerű és ötletes megtervezésére. ABC

MIT OLVASSUNK?

ENDSZERES olvasásról beszéltem multkorl cikkemben. Nem azt értettem rajta, hogy egyáltalán olvasmányba gubózzuk bele magunkat, vagy szigorú sorrendben ismerkedjünk meg a különböző korok, nemzetek irodalmával. Nem sok értelme volna ennek, hiszen legtöbb ember csak pihenő óráiban és elsősor-ban — ha a szó legnemesebb értelmében is — de szóra-kozásból olvas. És ez jól is van így: az irodalom nem arra való, hogy kötelességszerűen, fáradsággal foglal-

kozzunk vele. Arra való, hogy gyönyörködtesse, szó-rakoztasson. Mellesleg, észrevétlenül, minden igazán jó könyv műveli a lelket és jobbá tesz bennünket akkor is, ha semmi efféle szándékot nem vettünk észre benne.

Hanem azért mégis csak világos, hogy ezt a szóra-kozást, ezt a gyönyörűséget először is a magunk köze-lében kell keresnünk és csak akkor indulhatunk biztos lépésekkel felfedező utakra, ha legalább a... magunk utcájában nem tévedünk el. Mi magyarok pedig egy kicsit hasonlítunk az egyszerű földrajztudóshoz, aki pompásan tudta fejből az Amazon vagy a Mississipi összes mellékfolyóinak nevét, de eltévedt a saját váro-

SÜDDEUTSCHE WERKSTÄTTEN

G.M.
B.H.

*L*ange Jahre schon arbeiten wir daran, daß gute Formen und technische Vollendung die Hauptmerkmale unserer Erzeugnisse bleiben. Ganze Häuser und Wohnungseinrichtungen, Einzelhausgeräte, Beleuchtungskörper, Vorhänge, Teppiche, Gläser, Gefäßwerk, kurz alles was zur Einrichtung wohnlicher Räume gehört, fertigen wir selbst an, oder lassen es in solchen Betrieben herstellen, die nach unseren Grundsätzen arbeiten. Auf Gediegenheit der Holz-, Stoff-, Metall- und deren sinngemäße Verarbeitung halten wir streng und gewähren für dies bei jedem einzelnen Gegenstand, wiewohl unser Hauptverpflichtung ist, unsere Preise sind im Vergleich zu den verwendeten Rohstoffen und der peinlichen Arbeit mäßig, da wir damit rechnen für weitere Kräfte Zweckmäßiges und Gutes zu schaffen. Unsere Leistungen zeigen seit Jahren, daß technische Vollendung und geschmackliche Veredelung sich gegenseitig steigern können. Daß das auch in Zukunft so bleiben soll, das ist unser einziges Ziel. Daran halten wir und dadurch schreiben wir weiter vorwärts. Alle Anfragen über Preise, Lieferzeit, Versandbedingungen erhitzen wir unmittelbar an unser Stammhaus Süddeutsche Werkstätten G. m. b. H., München.

SÜDDEUTSCHE WERKSTÄTTEN
G. M. B. H.

KÖRLEVELEK A „DAS PLAKAT“-RÓL

sában. Kevésbé ismerjük a saját irodalmunkat, mint a fordításokban hozzánk önző idegent.

Természetesen nem lehetünk meg az idegen irodalmak nélkül, nemcsak azért, mert a világirodalom remekeinek ismerete a „műveltséghez“ tartozik, hanem mert fantáziánknak nagy élvezet is az ismeretlen világokban kószálni. De van egy másfajta élvezet is és ettől nagy kár volna megfosztani magunkat: az, mikor magunkra, a vérünkbeli való vére ismerünk rá egy könyvben; ismerős tájakat látunk új színekben csillogni az író stílusának fényében. És ha a fantáziánk röpiül akar és röptében is — itthonmaradni: az irodalom régen feltalálta ehhez az... időgépet, mely visszaröpít bennünket a múltba, a mindig színesnek képzelt, mindig érdekes múltba.

És most merészen bevallom, hogy e hosszú bevezetéssel — a régi magyar irodalomra akartam lassan ráterelni az olvasó figyelmét. Vakmerő vállalkozás, hiszen — miért tagadjuk — a XIX. század derekáiig kevés olyan író van, akinek ma igazi gyönyörűséggel, szóragozás kedvéért lehet olvasni. Ezt a keveset is (tisztesség nem esik szólván) megutáltatta az iskola az illyúsággal, mert olyan korban és olyan módon erőszakolta rá, hogy csakugyan örökre elmevetett tölük a kedve. Az iskola összetéveszti a kegyeletet a művészi élvezettel és egyformán áhítatos arccal ad az illyúság kezébe — tehetséget és tiszteletreméltó, de eredménytelen jószándékot.

De ha az iskola elfogultságát lerázzuk magunkról és egyszerűen úgy tesszük fel a kérdést: mi az a régi magyar irodalomban, amit minden különös erőfeszítés,

önfeláldozás nélkül, gyönyörűséggel olvashatunk — ha nem törődünk nagy nevekkel és irodalomtörténeti érdekekkel, amikhez csak a szakembernek van köze: akkor is találunk néhány olyan művet, amelyet önmagunk ellen való vétek volna el nem olvasni.

Megemlítem ezek közül azokat, amelyek egészben vagy szemelvényekben olcsó és könnyen hozzáférhető kiadásokban (Magyar Könyvtár, Olcsó Könyvtár) forognak közkézen. Ez alkalommal nem is megyek túl a XVII. századon.

... A középkor vallásos irodalmától sem kell megijedni. A középkori ember gyermekes kíváncsisággal itta magába a mesét; akárcsak a mai ember a — detektív-történeteket. Az ő meséje a legenda volt. Megesett, hogy képzeletbeli szentekre alkalmaztak egy-egy, keletről hozzánk vándorolt érdekes történetet, erkölcsi és vallásos magyarázatokat fűzve hozzá. Gyönyörű ezek között Barlám és Jozafát legendája és sok érdekes van a Középkori legendák és példák kis gyűjteményében. Aki mint grafikus ismeri és szereti a régi fraktur-írást, a naiv ősi fametszetek egyszerűségét: ezeknek stílusát fogja viszontlátni, élvezni és megérteni a középkori legendákban.

A XVI. században, a kései renaissance idején van egy költőnk, aki egész egyéniségével beleillik ebbe a korba; bünei és erényei, szenvedélyes szerelmel és vallásos áhítata, gyöngédsége és kegyetlen vadsága valóságos regényhőssé teszik, s e különböző, ellentétes sajátságok művészi formát öltve olvadnak össze költeményeiben: ez Balassa Bálint. Eleven líktetésű, változatos, dallamos verseinek élvezéséhez igazán semmi „kegyelet“ nem szükséges.

Ennek a századnak a végéről, vagy a XVII. elejéről való a legbájosabb, verseszedett tündérmese, az Árgirus királyfiról szóló ugynevezett széphistória, Gergel Albert munkája. És két nagy elbeszélő költője van a XVII. századnak: sajnos, az, aki az igazibb tehetség kettejük között, csakugyan nehéz olvasmány, döcögős verselése, nehézkes nyelve miatt. Zrinyi Miklós Szigeti Veszedelmét csak az olvashatja gyönyörűséggel, aki a mesteri jellemzés, s az erős szerkezet kedvéért meg tud feledkezni ezekről a külsőségekről. Ellenben Gyöngyösi István költői elbeszéléseit, akár a Murányi Vénuszt, akár a különös című Poraiból megelémedett Főnixet könnyen élvezheti akárki. Mindkettőben egy-egy házasság története keveredik össze politikával és háborúval. A mesét, a kor szokása szerint, a sűrű szerepeltetett görög-római istenek szövik, bonyolítják. Gyöngyösi minden művéről a barokk művészet csavart oszlopa, dus virág- és gyümölcsfüzéréi, allegorikus görög isten-szobral és puók amorettel jutnak eszünkbe: ezek a díszítőmotívumok illusztrálták valaha az ő könyveit, ma ezek a könyvek illusztrálják szemünkben azt a kort, melynek művészetét ismertük nélküle is, de embereit nem. Gyöngyösi könnyedén, kellemesen versel, rímei pattognak, leírásai mozgalmasak, fantáziaébredtők: érthető, hogy gyöngye jellemző- és szerkesztőképessége ellenére is mindig népszerűbb volt Zrinyiéval.

...Egyelőre ezt a féltucat kis füzetet ajánlom azok figyelmébe, akik eddig félték nekivágni a régi magyar irodalomnak. Legközelebb a XVIII. századnak máig is érdekes alkotásairól szólnok.

BENEDEK MARCELL

FRUCTUS
GYÜMÖLCS R. FORGALMI
KECSKEMÉTEEN T.

Gyümölcs gyűjtő-telepek:
Eger, Tokaj, Jászberény,
Cegléd, Szolnok, Hatvan,
Csongrád és Tiszafüreden
Kivitelügyi igazgatóság:
Wien, XV. Müllergasse 24.

Folyószámlák: a Magyar
Kereskedelmi Banknál és
az Első Kecskeméti Takarék-
pénztár R.-T.-nél.
M. K. Postatakarékpénztári
csekk számla száma 23.693

BRONZ- ÉS DISZMŰÁRUGYÁR / ELSŐRANGU FÉMONTÓDE

H O R N E D E

BUDAPEST VIII, SZENTKIRÁLYI-UTCA 43 / TELEFON 29-56

Folyószámlák a Pesti Magyar Kereskedelmi és Iparbanknál

BUDAPEST, 192

M A G Y A R
P É N Z Ü G Y I T U D Ó S I T Ó

SZERKESZTŐSÉG: BUDAPEST VI, ARADI-UTCZA 29
KIADÓHIVATAL: VI, VILMOS CSÁSZÁR-UT 37. SZÁM
TELEFONSZÁM JÓZSEF 2-11

MEGJELENIK HETENKÉNT HÁROMSZOR: KEDDEN,
CSÜTÖRTÖKÖN ÉS SZOMBATON. ELŐFIZETÉSI DIJ
EGÉSZ ÉVRE 300 KORONA

B U D A P E S T

Á R J E G Y Z É K

NEUMANN
DIVATÁRUHÁZA
BAJÁN

FLORA
kertészet
Aradon

Mennyasszonyi
csokrok
a legszebb kivitelben
jutányos áron
készülnek

Az idei karácsonyi könyvvásár igazi szenzációja lesz Szentgyörgyi Béla

A Z E L E T U T J A

cimű novellás kötete, mely az illusztris szerzőnek huszonhat, a magyar nép életéből merített, gyönyörűen megírt olyan elbeszélését tartalmazza, melyek eddig nem jelentek meg s gyöngyei lesznek a magyar irodalomnak

M E G R E N D E L Ő L E V É L

Sorszám	Megrendelő	Foglalkozás	Lakhely	Példány

A kötet ára füzve 50 korona s megrendelhető a „Thália”-nál, Kecskeméten

„Adria” 1920 március 24

E T R E N D

*Erőleves
Töltött csirke főzelékkel
Libasült salátával
Diósszeletek
Sajtok
~
Fehér asztali bor. Sörök*

R Ó M A

KÜLÖN KIADÁS
A RÓMAI BIRODALOM
TÖRTÉNETÉNEK
I. RÉSZÉBŐL
2. KIADÁS

Engedjétek hozzám a kisdedekkel

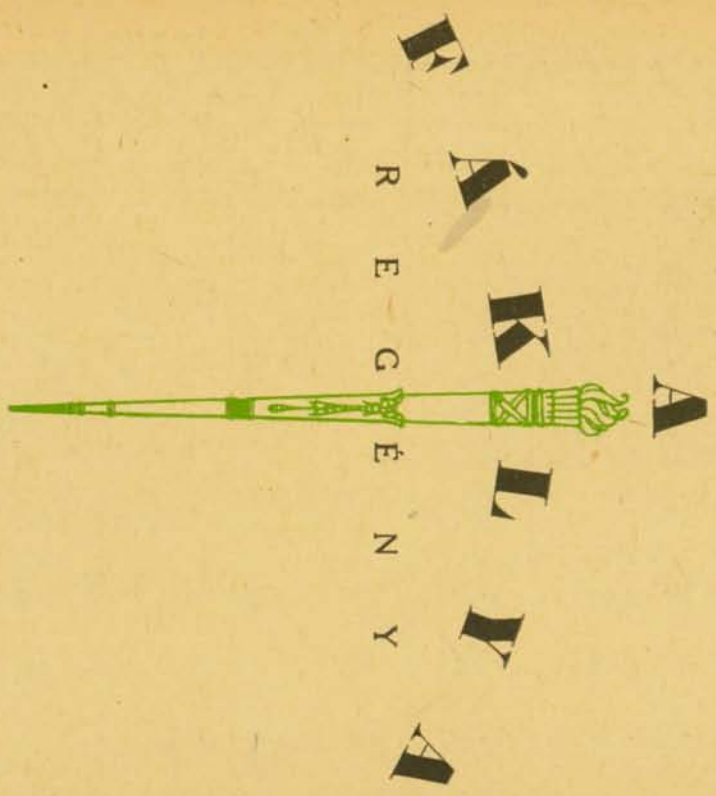

**MAGYAR NŐK EGYESÜLETE
KARÁCSONYI
VÁSÁRA**

*Játékok, olvasókönyvek, gyermekruházati cikkek
A vásár december elsejétől karácsonyig marad nyitva
Belépőjegy 20 korona, mely az egyesület
árvaalapjához csatoltatik*

M I O D E R N K Ö N Y V T Á R

B U D A Y P É T E R

B U D A P E S T
A Z A U R O R A R T K I A D Á S A
1 9 2 0

M A G Y A R K Ö N Y V T Á R
4 9 6

I R T A
F R A N Z F R I E D L A N D

K O L O Z S V Á R Y I M R E K I A D Á S A

VÖRÖSMARTY MIHÁLY, a „Szózat“ halhatatlan nevű szerzője a múlt század harmincas éveinek végén írta az alábbi emléksorokat, melyek mostani viszonyainkra csodálatos módon ráillenek, s ezért aktuális a leközlésük:

A GUTENBERG - ALBUMBA

Majd ha kifárad az éj s hazug álmok papjai szűnnek
S a kitörő napfény nem terem áltudományt;
Majd ha kihull a kard az erőszak durva kezéből
S a szent béke korát nem cudarítja gyilok;
Majd ha baromból s ördögből a népszaroló dús
S a nyomorú pór nép emberiségre javúl;
Majd ha világosság terjed ki keletre nyugatról
És áldozni tudó szív nemesíti az ést;
Majd ha tanácsot tart a föld népsége magával
És eget ostromló hangokon összekiált,
S a zajból egy szó válik ki dörögve: „igazság!“
S e rég várt követét végre leküldi az ég:
Az lesz csak méltó diadal számodra, nevedhez
Méltó emlékjelt akkoron ad a világ.

NYOMTATÁSTECHNIKA

PLAKÁTOK OLVASHATÓSÁGA

Egy angol plakátgyár néhány évvel ezelőtt gyakorlatilag is megkísérelte ama kérdés eldöntését, hogy nagy távolságból való olvasásra szánt plakátok és cégfeliratok olvashatóságát mily mértékben befolyásolja a papír vagy az alap színe.

A kísérletet olyképp végezték, hogy szabad téren egy óriási méretű fatáblát állítottak fel, s erre különböző színű papírokra különböző színekkel nyomtatott plakátokat erősítettek. A plakátok szövege, nemkülönben ennek betűi olyképp választottak meg, hogy színben azonos kivitelű plakátok egyike nehezebben, másika pedig könnyebben olvasható volt.

Ezután számtalan egyénnel tanulmányoztatták ezt a plakátkilájlást oly célból, hogy az olvashatóság skáláját megállapíthassák. E tanulmányok a következő eredményre vezettek: Legolvashatóbb volt

a fekete betűs szövegű plakát sárga papíron; s a további sorrendje a plakátoknak a következőképp alakult:

zöld betűs plakát fehér papíron,
piros betűs plakát fehér papíron,
kék betűs plakát fehér papíron,
fehér betűs plakát kék papíron,
fekete betűs plakát fehér papíron,
sárga betűs plakát fekete papíron,
fehér betűs plakát piros papíron,
fehér betűs plakát zöld papíron,
fehér betűs plakát fekete papíron,
piros betűs plakát sárga papíron,
zöld betűs plakát piros papíron,
piros betűs plakát zöld papíron.

A tanulság ebből az, hogy sötét színű szövegbetű világos (fehér) papíron sokkal olvashatóbb, mint a világos (fehér) színű betű ugyanolyan vagy bármely más sötétebb színű papíron. Figyelemreméltó továbbá az is, hogy a fehér és fekete színösszetételek meglehetősen

hátraszorultak a sorrendben és hogy a fekete betű fehér papíron minden esetben olvashatóbb, mint a fehér betű fekete papíron (tehát negatívbetűs kivétel), ami egyébként fedi Harlow Gale tanár kísérleteinek eredményeit is, szemben azokkal a nem kevés számú kísérleti eredményekkel, melyek a negatívbetűs nyomást olvashatóbbnak minősítik.

XYZ

SZAKKÉRDÉSEK ÉS FELELETEK

A VIZJEL KÖLTSÉGEI

Kérdés. Hogyan állítják elő a vízjegyet? Én úgy hallottam, hogy a szűrőkészülék (Egoutteur) áthuzatal (nemez) útján. Mennyivel drágább egy ilyen nemez a közönséges nemessel szemben, pl. egy 150 cm széles gépnél? A papírgyárnak jogában áll a nemez összes költségeit számlába venni vagy csak a közönséges és preparált nemez közötti különbözetet? — **Válasz.** A vízjegyet a géppapíron úgy állítják elő, hogy a jegyet rávarrják egy szítahenger szítájára, amely a papírgép hosszanti szítájára együtt gördül és a jegyet a nedves papírpályába belenyomja. A papírgyárak egy ilyen szítahengernek összes költségeit fel szokták számítani a vízjegypapíros megrendelőjének, minthogy ilyen különleges jeggyel ellátott hengert csakis egy fajta különleges papír gyártására használnak. A meghatározott vízjeggyel azonban természetesen más valaki számára a papírgyár nem jogosult papírt gyártani.

VALAMELY ÜZEMNEK MIKÉNT ÁLLAPÍTHATÓ MEG AZ ÉRTÉKE?

Kérdés. Létezik-e valamilyen szabály, mely szerlnt egy nyomda berendezésének, illetve külső elrendezésének értékét meg lehetne állapítani? Vita alkalmával azt indítványoztam, hogy ezen érték alapjául vegyük két évnek a nyereségét. Helyes ez? — **Válasz.** Szilárd szabály, amely szerlnt egy nyomdának, vagy más vállalatnak üzleti vagy cégértékét meg lehetne állapítani, nem létezik, mert hiszen ez is olyasmí, mintha pl. egy műtárgynak értékét állapítjuk meg. Az a tétel, hogy két év nyereségét vegyük az érték alapjául, a legritkább esetben találná el a helyes összeget. Az ideális értéket általában csak sok üzleti év nyereségének alapján és a vállalat összes tekintetbe jövő körülményeinek mérlegelésével lehet kiszűni. Mérvadó erre nézve a forgalom, a költségek, a bruttó- és tiszta nyereség, a vállalatba helyezett üzemtöke kamathozama és több hasonló. Az üzletnek a következő összegeket kell jövedelmezni: 1. bizonyos összeget a tulajdonos munkájának jutalmazásaképpen (a megélhetési költségeket), 2. a vállalatba befektetett üzemtöke kamathozamát és az üzemmel összekötött kockázatot. Mint mérsékelt hányadot az ötszázalékos kamathozamot vehetjük. Ezen a két tételen kívül: 3. meg kell még maradni egy összegnek, amely az üzleti fölösleget alkotja. Több év átlagfeleslegének összegét fenntartással — 6%-kal tőkésítve — lehet azután az üzlet értéke gyanánt tekinteni; hangsúlyozzuk: lehet, de nem kell és nem is fogják mindig annyiba venni. Hasonlóképpen áll ez a szokással, amikor

több év átlagnyereségét 3-mal, 4-gyel, 5-tel vagy 6-tal szorozzák. Minthogy a legtöbb vevő vagy eladó, amikor nyomdavételről vagy eladásról szó van, nem fogja tudni a megveendő vagy eladandó cég értékét ilyen alapon kiszámítani, igen tanácsosnak véljük szakértők meghallgatását.

SZEDÉSTECHNIKA

FOLYTATÓLAGOS SZÁMOKNAK NYOMTATÁSA NAGY SZÁMJEGYEKKEL

Ezen munkamenet körül még mindig nagy a tájékoztatatlanság. A nyomtatás leginkább azért ütközik nehézségekbe, mert rendszerint kevés a megfelelő számjegy. E nehézségen túltehetjük magunkat, ha a következőket megszívleljük: ha valamely falragasz-betűből az egyes számjegyekből csak három számjegy áll rendelkezésre, vagyis összesen tehát 30, akkor ezekből 10 háromtétéles számot szedhetünk, amelyeket az 1. példa szerint szedünk. A számjegyek megmutatása tekintetében az önműködő számozókészülék rendszerét alkalmazzuk, illetőleg az egységeket minden nyomtatás után egy hellyel előrehozditjuk, míg a 10-ik nyomtatás után a 0 az egységoszlopban újra legfelül jelenik meg. Ugyanabban a pillanatban mozdul előre a 10-es oszlop is. A százás tételek nem változnak, úgy hogy a szétvágás után minden száz önmagában lezártan áll előttünk. Ahol meg lehet azt tenni, tanácsos a szedést eltolhatóan rendezni. Ha a felső számjegyet eltávolítjuk és az oszlop aljára tesszük, elégséges egy lökés felfelé, hogy az egész számsor megváltozzék. Az esetben, ha az első

százás sorozatot szám előtti zéró nélkül kell nyomtatni, a zérókat kizárással pótoljuk. Három 1-es birtokában ezresnél az 1-nek a 000 elé való nyomtatása válik szükségessé, ha azonban négy 1-esünk van, akkor 1000-rel kezdünk. A 10000-es számtételek előállításra ugyancsak

000	000	001	050	051
111	111	112	161	162
222	222	223	272	273
333	333	334	383	383
444	444	445	494	495
555	505	506	555	556
666	616	617	666	667
777	727	728	777	778
888	838	839	888	889
999	949	940	999	990

1. példa

2a. példa. Első szedés.

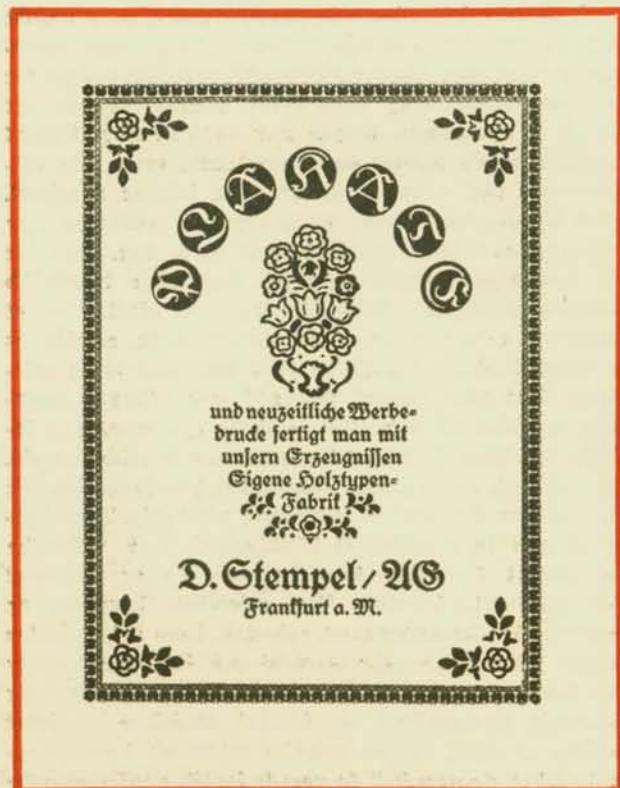
2b. példa. Második szedés.

a fent leírt mód szerint történik, azzal a különbséggel, hogy a 4-ik számjegyet külön kell elébe nyomtatni, minthogy a három nyomtatott számnak ezres tételekké való alakítása a három egyforma számnak — mert hiszen több nem áll rendelkezésre — a meglévő elé nyomtatása utján bonyolult volna, lemondunk róla és ahelyett újra hátul nyomtatjuk a 0-tól 9-ig szóló egységeket felülről lefelé oszlopban. Erre a célra természetesen az előbb nyomtatott nyomtatásokat úgy kell összehordani, hogy 10 egyforma nyomatcsomó keletkezzék, melyek mindegyikét más-más sorrendben kell nyomandó számmal kiegészíteni. Minden 10000 számhoz tehát 1900 nyomás és 110 mutálás szükséges. Az első ezernél nincs további előnyomatás. Kedvezőbb a helyzet, ha minden számjegyből 6 darab áll rendelkezésre, mert akkor 20 számtételt lehet egyidejűleg nyomtatni és a mutációk száma felére csökkent. Amint a második példából látható, a két sort úgy rendezzük el, hogy a bal sor 00-tól 49-ig, a jobbsor pedig 50-től 99-ig számoz. A 10-es tételeket mindkét sorban csak ötször kell előrehozditani, az egyeseket 10-szer, a százásokat pedig egyáltalán nem. A pirossal nyomtatott számjegyek az először megmutált számoknak képét mutatják. Ezzel az eljárással a számok összekeveredése ki van zárva és az összehordás is egyszerűbb. Ez a munkamenet még mindig gazdaságosabb, mintha a rendelkezésre álló számok tömöntenének, ami még rendszeresen a munka szépségének is a rovására megy.

LAP SZEMLE

A „GRAPHISCHE REVUE”

a bécsi Graphische Gesellschaft hivatalos lapja is feltűnést keltő kivitelben készül. E feltűnést nem a nivós kiállítás kelti, hanem annak nyugtalansága. Régies stílust akartak utánozni, de ehhez régies, azonban nemes metszésű betűt kellett volna választani. A szövegbetűi rendkívül szegletes, nyugtalan képű frakturbetű, mely az olvasó szemét alaposan próbára teszi. Hirdetéseit már szerencsésebb megoldásuak, noha az erőltetett négyzetesítésre való törekvés sokban rontott egyes

HIRDETÉS A „DAS PLAKAT”-BÓL

hirdetések szedésén. Ujszerű gyakorlati kivitel az is, hogy a hirdetésoldalak rasztervonalas keretbe foglaltattak, sőt a hirdetések cicerós ür helyett rasztervonal választja el egymástól. A lap mellékleteiről semmi jót sem mondhatunk; rendkívül pongyola kivitelűek, minden eredetiségre való törekvés nélkül. Egyik mel-

lékletén egy újévi kártyaszédést mutat be, melyet itt reprodukálunk, de nem mint követésre méltó példát, hanem ellenkezőleg, mint olyant, mely élenként illusztrálja, hogy az évszámokkal ilyen „vicceket“ nem szabad elkövetni.

A „DAS PLAKAT“

Berlinben megjelenő és nálunk is kiváló becsülésnek örvendő füzetel idestova egy esztendő óta elmaradtak. Most végre megkaptuk az 1919. évi május havi különszámot, melynek tartalma jórészt a szedésművészetet tárgyalja. Egyik nagyobb cikkben részletesen ismerteti a lap a német betűöntőipar legmodernebb üzemeinek ama betűit és díszítőanyagait, amelyek üzleti és reklámanyomatványokhoz kiváltképen alkalmasak. E cikk példái közül néhányat lapunk jelen számában a szöveg között elszórtan elhelyezve olvasóinknak be is mutatunk. E reprodukciókon a szemcsézett (tanglizott) betűk és díszek az eredetén feltüntető színnel vannak nyomtatva.

IRODALOM

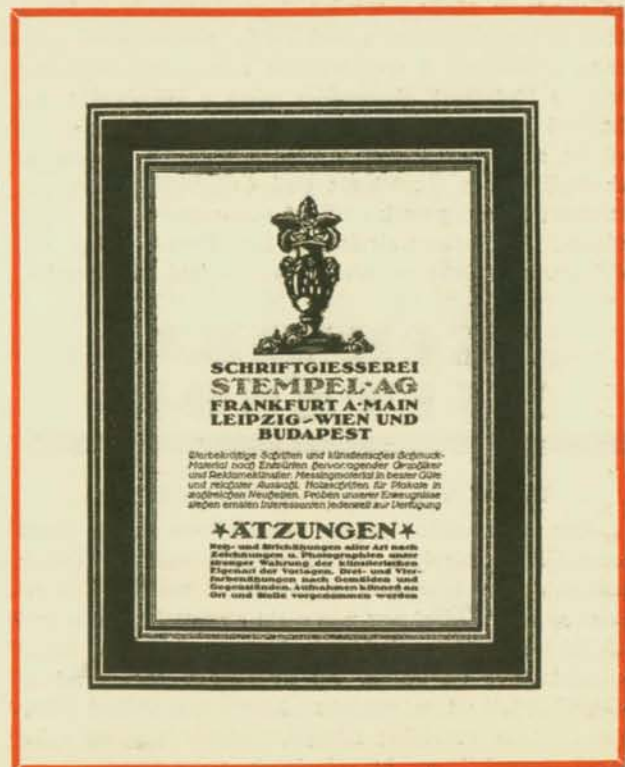
ROVATVEZETŐ: BENEDEK MARCELL

„JELENKORI TÖRTÉNET“

(ANATOLE FRANCE: A SZILFA-SORON. A PRÓBABÁBU, AZ AMETISZT-GYÜRÜ. BERGERET UR PÁRISBAN.)
FORDITOTTA RÉVÉSZ PÁL. DICK MANÓ KIADÁSA.

Nyugodtabb időkben azt mondhatnók, hogy ünnepe van a magyar könyvpiacnak. Ma: nem számítunk ünnepi örömrre, sőt itt-ott talán még szemforgató felháborodás is fogadja majd azt a hirt, hogy Anatole France „Histoire contemporaine“ című ciklusának immár mind a négy kötete megjelent magyarul. Európának egyik legnagyobb szellemét sohasem tudták nálunk érdeme szerint méltányolni. Sokan olvassák, sokan hiszik is, hogy rajonganak érte. Dívatossá vált. De érteni kevesen értik. Mert ha csak feleannyi ember értené őt Magyarországon, ahány példányban a műveit elkapkodták: nem volna olyan kétségbeesetten ritka köztünk a megértés, a megbocsátás szelleme. A „Jelenkori történet“ megjelenése, az első három kötet sikere talán mégis újabb reményt ad arra, hogy a divatos Anatole

France helyét az igazán megértett Anatole France foglalja el. Ez a ciklus France-nak abból az idejéből való, mikor a mindenben kételkedő filozófus-író még sehol sem látott egy szilárd pontot maga előtt, amelyben megkapaszkodjék. Egyformán sivárnak, erkölcstelennek látta az embereket, bármilyen osztályt, világnézetet vagy politikát képviseltek. Az a vékony szál, melyre a „Jelenkori történet“ ezernyi ragyogó megfigyelése fel van üzve, egy francia püspökség elnyerésének története az egyházpolitikai harcok idején. Arisztokraták és zsidók, klerikálisok és szabadkőművesek, politikusok és üzletemberek, főképpen pedig: erényeik feláldozásától a szent cél érdekében vissza nem riadó asszonyok harcolnak a tourcoing-i püspökség betöltésé körül. Aki ezt a harcot csak így, könyvben is végignézi, valóban megundorodik a világtól. Igen, de... a harcolók körül ott botorkál egy rövidlátó, szerény, ügyetlen, éhletetlen professzor, Bergeret ur. Az éhletetlen profiesszort csufosan megcsalja a felesége és a kisváros szarvakat rajzol a háza falára. És ez a jámbor ember mégis kibékít bennünket a világgal: mert igénytelen, töprengő, habozó mondataiban ott látjuk Anatole France egész egyéniségét, egész bölcsességét. Ez a bölcsesség egy lépéssel tovább jut el, mint Anatole France kegyetlenül irónikus, mindenfelé vagdalkozó korrajza. Ez a lépés: a megértés, a megbocsátás lépése. Igen — az ember önző, kártékony, gonosz majom, a legjobb ember is csak önmagán keresztül tudja nézni a világot és bármivel takargatja is önzését: csak ez dolgozik benne. Ez igaz. A kegyetlen természet ilyennek alkotott bennünket, hogy megállhassunk a létért való küzdelemben. De éppen mert ilyenek vagyunk, ilyeneknek kell lennünk: ezért kell mélységes szájalommal viseltetnünk egymás iránt. Anatole France majd minden művében van egy alak, aki eleven kifejezője ennek a megértő és meg-

HIRDETÉS A „DAS PLAKAT“ - BÓL

bocsátó filozófiának. Ilyen Coignard abbé a „Ludláb királyné“-ban, Brotteau „Az istenek szomjaznak“-ban, ilyen Bonnard Sylvester, stb. Nagy gazdagodása a magyar lelki műveltségnek, hogy ez alakok mellett most az élhhtetlen Bergeret professzorral is megismerkedhetünk. Nagy szükségünk volna sok, sok Bergeret professzorra...

SZAKIRODALOM

PAPIER-ADRESSBUCH VON DEUTSCHLAND

(Németország papíripari címára) címen legközelebb a Papier-Zeitung előnyösen ismert szaklap kiadásában megjelenő nagyszabású címár is bizonyosága annak, hogy milyen nekilendüléssel akar a német ipar dolgozni, hogy a háboru okozta hiányok mielőbb pótoltsanak. A címár Németország összes papírfeldolgozó vállalatainak címeit tartalmazza a következő beosztással: a) Papírgyártás, papírgyárak, papírlemezyárak és anyaggyárak; rongy-nagykereskedők. b) Papírfeldolgozás, tarkapapír- és piperepapírgyárak, papírkárpit- és papírfelszerelési gyárak; kő- és könyvnyomdai intézetek; üzleti könyv-, zacskó-, levélboríték-, papíráru-, doboz-, etuigyárak, papíronál-fonók és szövők; könyvkötődék. c) Irodaszükséglet-kereskedések. d) Papír- és írószer-nagykereskedések, kivétel üzletek. e) Tájékoztató levelezőlapok nyomtatói, kiadói és nagykereskedői. A mű ára előre megrendelve 45 márka és portóköltség.

MEGSZÜNT SZAKLAP

A legidősebb német nyomdászati szaklap, a 86. évfolyamában megjelenő „Journal für Buchdruckerkunst“ az elmúlt év végén megszűnt. A szerkesztőség és kiadóhivatal bucsúiratában a mai nehéz viszonyokból folyó azon körülménnyel magyarázzák a lap megszüntetését, hogy a hirdetések elmaradása miatt a költségeket nem képesek fedezni. 20—30 évvel ezelőtt a „Journal“ a német szaklapok között a vezető szerepet töltötte be és különösen a megjelenés első évtizedeiben volt tartalmas közleményeinek szakmai szempontból nagy jelentősége. Nyomdászattörténelmi kutatóknak e lap régi évfolyamai megbecsülhetetlen kutatóforrásul szolgálnak.

TECHNIKAI UJÍTÁSOK

UJ ANYAG KLISÉKHEZ

Egy új amerikai anyag galvánok és egyéb klisék szállítási költségének megtakarítását célozza. Cégek, amelyek nagy klisészállítási költséggel bírnak, — forrásunk szerint például egy newyorki hirdetési iroda évente 20—25.000 dollárt ad ki e címen — örömmel fogják e találmányt üdvözölni. Az új eljárás segítségével az eredeti klisékről másolatokat készítenek valami titokzatos fekete, szerfelett könnyű, kemény gummihoz hasonló anyagból, amely másolatok elektrolitikai fürdők segítségével vétele nélkül állíthatnak elő. Az új kliséket

a feltalálók „New Proce Electro“-nak (galvánok új eljárás szerint) nevezik. A klisék gummiszerű külseje védi azokat a kopás ellen, sőt a kliséket előállító cég szerint azok elpusztíthatatlanok. A legutóbbi newyorki grafikai kiállításon, amely múlt év áprilisában tartatott meg, bemutatásra került a szóban levő anyagból készült újság-autotípa, amelyen 100.000 nyomás után kopás alig volt látható. Közelebbi adatok eddig ismeretlenek.

ÜRPÓTLÓK NÖVÉNYI ANYAGBÓL

A Londonban megjelenő „British and Colonial Printer and Stationer“ arról számol be, hogy egy Rolland M. Powell nevű ur (Morrinstownban Pennsylvania-állam, U. St.) növényi anyagból olyan masszát készített, amely 500%-kal könnyebb, mint az ólom és mégis keményebb és tartósabb, mint ez a fém. Powel ebből az anyagból állítólag térzöket és ürpótlókat akar készíteni, amelyeknek olcsó voltak mellett kiváló könnyűségük lesz előnyük.

HIREK

LEVÉL BERLINBŐL

BERLIN-NEUKÖLLN, 1920 február 25-én. A német grafikai ipar, mely békeidőben termékeinek 14%-át külföldre szállította, ma a legsúlyosabb helyzet előtt áll. Ezt a súlyos helyzetet a német közgazdasági viszonyok, valamint a grafikai iparok munkásai és munkaadói között fennálló viszályok és ellentétek idézték elő, s ha az összes illetékes tényezők a legjobb akaratot tanúsítják a helyzet szanálása érdekében, úgy is marad még elég akadály, melynek elhárítása nem tőlük függ. Egyelőre bizonyos az, hogy a német grafikai termékek a világpiacot elvesztették. A betűöntődék ugyan bőven el vannak látva munkával, a többi grafikai iparágban azonban általános a pangás. A könyvnyomdákban — az alkalmazottak nagy számához képest — a munka kevés, sok üzemben csupán szezonmunkát végeznek, mert a megrendelők rendeléseiket a nyomtatványok drágasága folytán visszatartják. Míg a munkaadók az üzemi anyagok magas árai következtében a legminimálisabb haszonnal kénytelenek beérni, csakhogy üzemiük fenntarthatásáért, addig a nyersanyagkereskedők s különösen a papírgyárak nem képesek a szükségletet kielégíteni s termékeikért minden ellenvetés nélkül megkapják az általuk kért horribilis árakat. Így pl. Berlinben 1000 iv 46×59 cm-es bankpostapapír ma 312 márkába kerül, az 1914-es 12 márkás árral szemben. De még az újságüzemeknél sem lehet szó hasznosító üzletmenetről, mivel a magas előállítási költségeket lehetetlen teljes egészükben a nagyközönségre áthárítani. Az újságpapír kilója a háboru előtti 19 pfennig helyett ma 2 márkába, sőt még ennél is többbe kerül. A németországi újságvállalatok vezetői március elején ülnek össze Weimarban, hogy az újságpapírral való ellátás körül tapasztalható nagy bajok elhárításáról tanácskozzanak. Mint értesülők, ezen a tanácskozáson a sajtó vasárnapi kiadásának megszüntetéséről s egyes — naponként kétszer megjelenő — újságoknak naponkénti egyszeri megjelenítéséről fognak tárgyalni. A grafikai ipar válságos helyzetét tulajdonképpen a papír hiánya idézte elő, mert a papírgyárak egyrésze szénhiány miatt szünetel, az

üzemben levő gyárak pedig a nyersanyagok (különösen cellulose) beszerzési nehézségei miatt nem képesek a szükségletet kielégíteni, noha egyes gyárak méregdrága amerikai szénrel tartották fenn az üzemüket, csakhogy kötelezettségeiknek megfelelhessenek. Mindezeknek a jelenségeknek főokai tehát a szénhiány és a szállítási eszközök elégtelensége. A szállítási eszközök hiányát mi sem jellemzi jobban, mint az az egy adat, hogy noha a német állam ma sokkal több mozdonyal rendelkezik, mint békeidőben, mégis a szükséges 23.000 mozdony helyett csupán 13.000-et képes üzemben tartani, mert a többi hasznavehetetlen vagy javításra szorul. A szénhiányban rejlik azonban a bajok kuforrása. Az elmúlt napokban ugyan sikerült a kormánynak a szénbányamunkások megbízottaival egyezséget kötni, mely szerint a munkások magasabb különradij és más gazdasági előnyök ellenében, egyelőre 4 héten át, heti 7 óra különmunkát fognak végezni a rendes munkaidőn kívül, s emellett lüggőben hagyják főkövetelésüknek, a 6 órai munkanapnak az érvényesítését. Azonban kérdéses, vajjon a kormány képes-e a munkásokkal szemben vállalt kötelezettségeinek (pl. olcsóbb és több ételkészítés nyújtása) megfelelni s ezzel a bányamunkásokat a 4 héten túl is további különmunkára rábírní, már pedig elsősorban tőlük függ, hogy a grafikai ipar is új életre éledjen. A fentiekben általánosságban vázoltam az ipar helyzetét, az alábbiakban néhány adattal toldom meg tudósításomat, hogy szaktársaim a szakszervezeti életéről is tájékozódást nyerjenek. A „Verband der Deutschen Buchdrucker“ mai taglétszáma megközelíti a háboru előttit s 68.000 tagot számlál. Ez az egyesület a harc-tereken 8000 tagot veszített. A berlini nyomdászegylet 12.000 taggal bír s hősi halottainak száma 750. A szakmabell munkanélküliek száma Berlinben kb. 500, az egész birodalomban azonban már kevesebb a munkanélküli, mint volt 1914-ben. A munkaidő általában 8 óra, a munkáspártok üzemében $7\frac{1}{2}$ óra, de egyes üzemekben ennél kevesebbet is dolgoznak, mert a személyzetet nem tudják foglalkoztatni. A litografusok, kemigrafusok, fényképészek, réznyomók stb. szakmák országos egyesülete több mint 17.000 taggal bír, noha a háboru elején csak 16.790 taggal rendelkezett és a harc-tereken 1438 tagját veszítette el. A háboru ideje alatt különben ebből a szakmából sokan más pályára léptek, de a forradalom óta újból visszatértek, mert ez idő óta közel 9000 új tagot vettek fel. A munkanélküliek száma 1300. A konjunktura ezekben a szakmákban ugyancsak lanya, csak a rézkarcolók és réznyomók (400 tag) jelentenek jó munkamenetet, tekintettel a papírpénzben bekövetkezett nagy szükségletre. — A könyv- és nyomdai segéd-munkások szakegyesülete kb. 35.000 tagot számlál. A könyvkötők szakegyesülete tagjainak száma a 40.000-et meghaladja. A munkaviszonyok e szakmában is hasonlóak a nyomdaiiparban uralkodó állapothoz, azzal a különbséggel, hogy a darabszámú munka az uralkodó. A munkabérek a nyomdászoknál és a rokonszakmákban meglehetősen azonosak. Berlinben a nyomdász-bérmínimum $160\frac{1}{2}$ márka, az átlagos munkabér azonban 170—175 márka. A megélhetési viszonyok nagyon súlyosak, s az élelmiszerek árának emelkedése rohamos és feltartóztatlan, úgy hogy a drágasági pótlék közeli emelése nyilvánvaló. A tárgyalások ez irányban már folynak is. — A Stinesstrust „Veritas“ néven új vállalatot

alapított Berlinben, mely a Büxenstein-újságvállalatot $12\frac{1}{2}$ millió márkáért megvette. Mint hírlík az August Scherl kiadásában megjelenő „Woche“, „Gartenlaube“, „Berliner Lokalanzeiger“, „Der Tag“, „Simplissimus“ és a „Kladderadatsch“ is ezen cég birtokába megy át. — Julius havában a berlini Kunstgewerbe-Muzeumban kiállítást rendeznek, melyen a könyvkötészet fejlődését fogják bemutatni.

WEISZ ADOLF

ÜZEMVEZETÉS

A TÖBB SZEDÉS ÉS KEVESEBB NYOMÁS

elvé ma ezerszerre indokoltabb, mint régebben. Ne sajnáljuk az időt és fáradságot, ha sok példányról, illetve sok nyomásról van szó, szedessük ki többször vagy öntessünk róla több lemezt, még akkor is, ha nincsen valami sok nyomnivalónk. A gépnél elhasználandó energiamegtakarítás ma megfizethetetlen és életbevágó ügy.

APRÓBB SZEDÉSEK EGYÜTTES NYOMÁSA

Igen sokszor előfordul, hogy kisebb munkákból (címkék, vények, névjegyek stb.) többféle szedésünk van, amelyek külön-külön nyomva sok nyomást és ezzel persze több munkát is adnak. Ezen egész egyszerűen úgy segítünk — ha papírosuk egyforma —, hogy egy formába szedhetjük őket, úgy, hogy nyomás után csak szét kelljen vágni. Így nemcsak időt nyeriünk, hanem sok áramot és munkát is takarítunk meg. St.

A PAPIR KIMÉRÉSE

Ha azt akarjuk megtudni, hogy egy nem rendes, szokásos méretű nyomtatványnál hány példány adódik ki egy ívből, ugyebár ki kellene mérnünk. Ilyen kimérésnél azután igen sokszor előfordul, hogy marad egy hulladék, amely a nyomtatványnál valamivel kisebb. Ilyenkor könnyen segíthetünk azon, hogy hulladék ne maradjon, ha vagy az illető nyomtatvány margóját vagy pedig magát a szedést vesszük valamivel kisebbre. Természetes, hogy előbb végezzük a kimérést, s csak azután fogjunk a szedéshez, úgy, hogy a nyomásnál már teljesen tisztában kell lennünk a nyomtatvány nagyságával. St.

MŰVÉSZET

VÉGBIZONYÍTVÁNYOK

Egyik főiskola távozó növendékei a minap összeállottak s arra kérték az igazgatójukat, engedné nekik, hogy a sablonos és ósdi bizonyítvány-blanketta helyett ők maguk csináltassanak egyszerű, tipografailag is izlées végbizonyítvány-lapokat. Ezt az apró esetet érdemes a főiskolák életének mal zürzavarában is feljegyezni. Mert jellemző tünete annak, hogy mennyire túl van már az iskoláit végzett ifjuság azon a szürke, kalligrafikus cikornyáktól hemzsegő izléstelenségen, mely a végbizonyítvány fejről árad feléje. Ma, amikor minden pedagógus feje tele van művészetnevelő elméletekkel, nem veszik észre, hogy az iskolai bizonyítvány a legelmaradottabb izlésű állami nyomtatvány, mely

lőlt a dohánycsomagolás, a bélyeg, a pénz, sőt még a lisztjegy is valóságos mesterműként vezet. A hajdani „ürlap“-lzlés utolsó mohikánjai közt maradt meg a végbizonyítvány az „anyagraktár“-ak pincéiben és senki sem gondolt rá, hogy a bizonyítvány, melyhez szép és fájdalmas emlékek, verejtékes munka, verseny és dicsőség hangulatai tapadnak, nem fuvarlevél és nem visszelszámolási rovancslap, hanem egy nemes és komoly életmunka lezárásának dokumentuma. Ezek a fiuk megérdemlik nemcsak a szép bizonyítványt, de a jót is, mert eljutottak oda, hogy nemcsak az érdeklő őket, mi van beleírva a végbizonyítványba, hanem az is, hogy mi van rá nyomtatva.

ARTES

Egy bank és néhány művészember, meg egy nagyuri mecénás összeállítottak s megalakítottak egy részvénytársaságot, mely a nagy művészeti konjunkturát felhasználva, képeket vesz a festőktől, s elviszi őket vidékre, külföldre, pénzt adva, hozva, keresve. Derék dolog, de csöppet sem meglepő. Sokkal derekabb és meglepőbb, hogy ez a vállalat azzal kezd a nyilvánosság előtt való szereplését, hogy művészeknek pályázatot hirdet tizenötezerkoronás első díjjal egy lízusági képeskönyv tervezésére. Akik a vállalatot vezetik, nyilván nemcsak művészberek, hanem okos emberek is, nemcsak a holnap kenyérért dolgoznak, hanem a holnaputániért is s tudják, hogy annál a képnél, melyet az apák akasztanak a falra, százszorta többet ér az, mely a gyermek agyacskaiba viszi bele a világ megismerését. Valóban itt kell kezdeni minden művészi kulturát s műpártolást ebben az országban: a gyermekeknek. „Különb légy az apádnál!“ — tartja a magyar közmondás. Ez azt jelenti, hogy ne csak akkor szeresd a művészetet, ha sok a papírospénz, rossz a valuta, divat a kép, de szeresd mindig, mint a tejet, a kakaót, mindazt a jót, ami oly ritka s idegen neked, pedig oly természetes és szükséges volna. S ez a megszokás fogja szükségletté tenni számukra a művészetet, a jó képeskönyvből fog kisarjadni a művészethez való vonzalmuk, nem a pénzüllőségéből. Ki tudja, talán ezuttal a művészek tanítják meg a bankot arra, hogy miként lehet a holnap s holnaputáni kamatokat is biztosítani a tőkebefektetés után, mikor már a mai biztosítva van?

KORREKTURA ÉS REVIZIO

LEHETETLEN SZÓFÜZÉSEK

A magyar helyesírásnak kétségtelenül és mindig az újságírodalom volt a legnagyobb ellensége. Annyi vas-kalaposság, intelligenciátlan copí és képzelt alaposság jellemezte mindig ezt a magyarságával kérkedő irodalmat, hogy éppen ott rontott és pusztított leginkább, ahol igen nagyra volt az apostoli hivatásával: a magyarság terén és a helyesírás szolgálatában. Eltekintve attól, hogy a hetvenes évektől kezdődően nemcsak a nyelvérzékünket rontotta meg, hanem a helyesírást is egészen kiforgatta igazi mílvoltából: olyan fölfogásokkal telltette meg újságszedőinket, hogy azok a fölületes és vásárló hírlapszedői munka után alig tudták újból meg-

szokni a precíz dolgozást. Az újságírodalomnak van egy igen ismert új fattyuhajtása, amely sehogyan sem egyeztethető össze azzal a törekvéssel, amely a magyaros fölfogást és érzést akarja domináló szerephez juttatni. Csaknem mindennap találkozhatunk ilyen címekkel: „Kommunista pörök“, „Kommunista összeesküvés“ és így tovább. Persze igen gyakran megesik az is, hogy ezeket a szavakat kötőjellel szedik. Talán mondanunk sem kell, hogy sem az egyik, sem a másik nem helyes. A kérdés egyáltalában nem is helyesírási kérdés, hanem stílsztikai. Tudniillik itt „Kommunisták pörök“ és „Kommunisták összeesküvése“ lenne a stílsztikailag helyes kifejezés. Ha az újságíró urak már az írásuknál kezdenék meg az igazi magyarosságot, akkor nem állítanak ilyen humoros alternatívák elé az újságszedőket sem. Mert a magyar helyesírás nem arra való, hogy a pesti zsargonból irodalmi magyar nyelvet faragjon.

KÖNYVKÖTŐ

AZ ECSET ÉS AZ ENYV

A könyvkötőműhelyekben gyakran hangzik el panasz az enyv ecset miatt, hogy az gyorsan megy tönkre és ha a legjobb anyagból készült is — pedig hát ehhez is sok szó írhet —, a sörtéje törik és kihull. Gyakorlati tapasztalatok szerint ilyenkor nem az ecsetben rejlik a hiba, hanem abban, hogy az új enyv ecsetet első használatkor a forró enyvbe mártották, sőt benne is hagyták, minek következménye, hogy azt a forró enyv rövidesen tönkretette. Pedig nem eléggé lehet hangsúlyozni, hogy forró enyv nem célszerű használni nem csak az ecsetre való tekintettel, hanem azért is, mert ez hátrányára van ugyszólván minden könyvkötőmunkának. Sok műhelyben találkozunk pedig azzal az elítélendő rossz szokással, hogy egész napon át forr az enyv az üstben és furcsa, hogy éppen az ilyen helyeken állandó a panasz az enyvnek csekély kötőképessége s az ecset gyors romlása miatt. Öreg, tapasztalt könyvkötők mondják, hogy csakis langyos meleg enyvvel lehet szép és jó munkát végezni s az ilyen hőmérsékletű meleg enyvben nem megy hamar tönkre az ecset. Az új ecset tartóssá tétele céljából ajánlatos azt használat előtt langyos vízben megpuhítani, — ha pedig meg is akarjuk azt óvni a romlástól, minden használat után vízbe áztatjuk, nem pedig az enyvbe fagyni hagyjuk. Az enyv ugyanis savakat tartalmaz, amelyek az ecset sörtéjét, no meg esetleg a foglalatul szolgáló bádogot megtámadják, mindez pedig sietteteli az ecset tönkremenetelét.

A BEKÖTŐANYAG

kiszabásánál, legyen az akár vászon, akár bőr vagy csak papír is, manapság óvatosan kell eljárunk. Eltekintve attól, hogy milyen nehéz az anyag beszerzése, szédületesen magas az ára. Úgyes szabásnál például egyik munkás hat fedelet tud kiszabni az olyan bőrből, amelyből egy másik csak négyet vág ki. A bőr legerősebb részei a háta és oldalai s jobb könyvekre csak ezeket volna szabad használni. A husos részekben levő bőr jó munkára nem elég tartós. Míg a bőrkök feldolgozásánál természetükönél fogva a kellő szakértelem ugy-

domborítandó ki, hogy abból lehetőleg semmi se veszzen kárba, addig a vászonnál a szakértelem a minőség megállapításában nyilvánul. (Ma ugyan nem sokat válogathatunk, hanem azt kell vennünk, amit kapunk.) A vásznat s a bőrt úgy vágjuk a szabásnál, hogy körülbelül 2 cm-nyit maradjon a behajtáshoz. A bőrt szabás után sorvasztjuk. Mostan ugyan erre alig van szükség, mert a forgalomba kerülő bőrökön a sorvasztást eladás előtt már elvégezték. Igaz, hogy ez a kényelem megbosszulja magát, mert a bőr többnyire tulvékony. Talán nemsokára ismét módunkban lesz a bőrt tetszésünk szerint válogathatni s a munkának megfelelően sorvasztani. Kisebb alaku könyveknél fontos, hogy a bőr a falon és a széleken nagyon vékony legyen, hogy a könyvtáblát könnyen fel lehessen nyitni s a könyv ne lássék otrombának. Ilyen könyveknél nem szabad a bőrt túlerősen sorvasztani, hanem lehetőleg vékony bőr dolgozandó fel. Mindennemű hulladékot — legyen az papír, vászon vagy bőr — jól meg kell őrizni. Gyakran felhasználhatók ezek sarkokul, kisebb könyveknél esetleg a könyvek hátához is.

A GÉPSZEDÉS

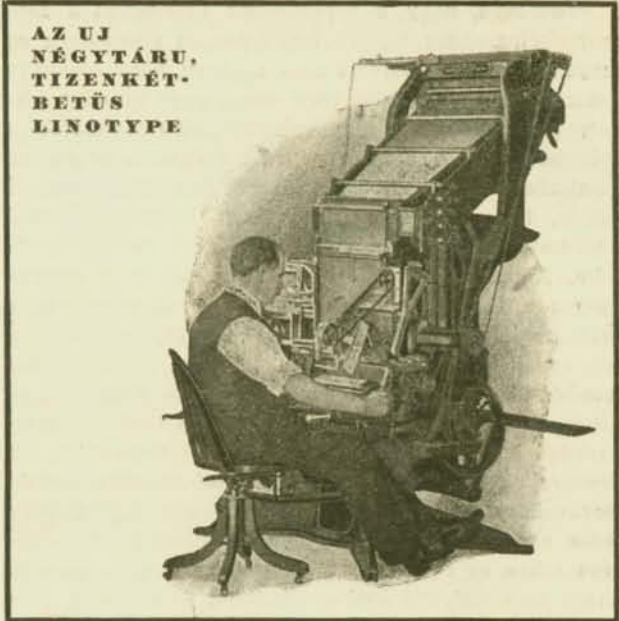

NÉGYTÁRU, TIZENKÉT BETŰS LINOTYPE

Amikor évekkel ezelőtt Frankfurtnban bemutatták az első egytáru, kétbetűs matricákkal felszerelt Linotypeot, mint az egybetűs szedőgép tökéletesítését, a nyomdászvilág vezető köreiből ezt a haladást is szenzációsnak tartották és azt a szerény óhajtást rebesgették: vajha sikerülne a Linotype szedőgépet hárombetűs géppé tökéletesíteni, hogy a közönséges folyóbetű mellett nemcsak kurzív, hanem félkövér kiemelőbetűket is lehessen szedni. A szakemberek eme jámbor óhajtására válaszul nemsokára azután piacra került a kéttáru Linotype, amelyen most már négyféle betűt lehetett szedni egymással keverve s rövid idő múltán megoldották a hárombetűs matricák alkalmazásának problémáját is, úgy hogy most már hatféle betűt szedhetünk a Linotypeon. A két matricatár alkalmazásának kérdése meg lévén oldva, most már igazán csak egy lépés választott el a hárombetűtáru Linotype megalkotásától, ami egy évtizeddel ezelőtt meg is történt. S ezzel, úgy látszott, le is lett volna zárva a Linotype szedőgépek további nagyarányú tökéletesítése. Azonban mégsem következett be ez a várt megállás, mert a szomorú emlékü 1914. évben a lipcsei Bugrá-n újabb meglepetés érte a nyomdászvilágot: a négytáru, nyolc- és tizenkétbetűs Linotype-modell, melynek legjelentősebb újítása többek között az, hogy egyetlen egy elosztó-szerkezettel bír, amely azonban a négyszeresen kevert matricákat bámulatos precizitással osztja el a megfelelő matricatárakba. Ennél az új szedőgépkolosszusnál megelégedett a Mergenthaler-gyár a kétbetűs matricák alkalmazásával, mert abból a szempontból indult ki, hogy nyolc- és tizenkétbetűs egy-egy munkánál már amúgy is ritkán fordul elő, azonban a gyakorlati követelmények sulya alatt most mégis csak megalkotta a legújabb modellt: a tizenkétbetűs Linotypeot. Ez a Linotype-modell valóságos kis nyomdát képvisel, mert nonparell-

től tertia fokozatig tetszés szerint állíthatók össze a matricák és szükség esetén tizenkétszeresen kevert szedés is előállítható rajta. — A Linotype tökéletesítése ezzel ugyan még nem fejeződött be, mert a gyár nagy-szerű konstruktőrei folytonosan javítanak a gépen

AZ ÚJ
NÉGYTÁRU,
TIZENKÉT-
BETŰS
LINOTYPE

egyet-mást, hanem a matricatárak és betűfajták számának további fokozása talán mégis csak befejeződött. Ezen újabb gépekből Magyarországon még nincs működésben egy sem, de reméljük, hogy a viszonyok javulásával nekünk is módunk lesz Budapesten működésben látni ilyen szedőgépkolosszust.

FELJEGYZÉSEK

A KÉPESÍTÉSHEZ KÖTÉS

kérdése régen vajdó ügye a magyar nyomda- és könyvnyomtatásnak s ha ez megvalósulna, a szakmának régi vágya menne teljesebbé. Az Ipartestületek Országos Szövetsége a kebelében történt kezdeményezés alapján beadványt intézett a kereskedelemügyi miniszterhez a nyomda- és könyvnyomtatás képesítéshez való kötése tárgyában. Ez ügyben a kereskedelemügyi miniszteriumban a közeli napokban szakértekezlet lesz, amely bizonyára a szakma régi vágyát egy lépéssel közelebb viszi a megvalósuláshoz.

A FÉNYKÉPÉSZIPAR

képesítéshez kötése tárgyában az Országos Iparegyesület és a Magyar Fényképészek Országos Szervezete a kereskedelemügyi miniszterhez részletesen indokolt felterjesztést adott be. A kérés megvitatása céljából március hó 5-ére a kereskedelmi miniszterium szakértekezletet hívott egybe, amelyen a képesítéshez kötéset kérelmező két egyesületen kívül több ipari érdekképviselet, valamint a kereskedelmi miniszterium illetékes ügyosztályai voltak jelen. Megállapítást nyert az értekezleten, hogy fényképész-iparnak tekintendő a cin-

kografia és fotolitografia azon része is, amely a fényképezési és átviteli részt öleli fel. Ez ügyben még az értekezlet megtartása előtt a kereskedelmi miniszterium a Budapesti Grafikai és Rokoniparosok Főnökegyesületétől szakvéleményt kért, amelyben a kemigrafiai szakosztály állásfoglalása alapján a Főnökegyesületnek az a véleménye, hogy a képezéshez való kötés a sokszorosítóiparokhoz tartozó fényképezési eljárásokra ne legyen vonatkozatható és azon a címen, hogy valamely sokszorosítóipari vállalat csak azért, mert bármily sokszorosító eljárásához a fényképezést mint segítőeszközt igénybe veszi és saját üzemében alkalmazza, ne legyen kötelezhető arra, hogy az alakítandó ipartestület tagjává váljék, hanem továbbra is minden korlátozás nélkül alkalmazhatja a fényképezési eljárásokat technikai céljaira. A szakosztály felterjesztésében kéri, hogy amennyiben a fényképezési ipar képezéshez köttetné, a sokszorosítóiparokban alkalmazott fényképezési eljárások ennek hatálya alól kivonassanak és eddigi szabad működésük biztosíttassék annál is inkább, mert a fényképezés a könyvnyomdai, litografiai és fametsző iparágakban igen fontos és nélkülözhetetlen segédeszköz, a kemigrafiai, fénynyomdai, fénymásolási és mélynyomás iparágaknak pedig egyenesen alapját képezi. Az indoklás szerint a sokszorosítóiparok technikai fényképezése rokon az egyéb fényképezéssel, mégis ez amattól eltérő technikai eljárásokon alapszik, amelyekhez csak az a fényképész ért, aki ezen eljárásokat a sokszorosítóipari intézetekben kellő gyakorlati idő után sajátította el. Kíváncsian várjuk a miniszterium döntését.

KÖNYVIPARI KIÁLLÍTÁS

Könyvipari kiállítást tervez a Jakob-Krausse-Bund, a német műkönyvkötők egyesülete ez év őszére a berlini állami iparművészeti muzeum helyiségében. Kiállításra kerülnek: művészi könyvkötések, feliratok, oklevelek, börmunkák, stb.

MÉRLEGEK

Az Első Magyar Betüöntöde rt. elmúlt üzletét 300.000 K alaptőke mellett 119.718 K veszteséggel zárta. A gyár és gyári felszerelések értéke 1.257.357 K-val szerepel a mérlegben. A március 15-én tartott közgyűlés az alaptőkét 1.500.000 K-ra emelte fel. — Az Európa Irodalmi és Nyomdai részvénytársaság 1919. évi mérlege 30.000 K törzsrészvénytőke és 120.000 K elsőbbségi részvénytőke mellett 9652 K nyereséggel zárul. A nyomdaberendezés értéke 325.453 K-val van mérlegbe véve. — A Molnár-féle nyomdai műintézet és szab. íróaljatgyár rt. Szekszárdon most tette közzé 1918. és 1919. évi zárszámadásait, melyek szerint a vállalat 240.000 K alaptőke mellett 1908-ban 67.301 K 33 i, 1919-ben pedig 114.148 K 47 i tiszta nyereséget ért el. A gyári berendezés 276.680 K-val; áru- és anyagkészlete pedig 228.691 K-val szerepel a mérlegben. Itt említjük meg, hogy a cég az alkalmazottal javára létesített nyugdíjpótlék-alaphoz ez idén is 50.000 koronát csatolt, úgy hogy ez az alap most kerek 100.000 K; a múlt évi nyereségből az előbb említett 50.000 K-án kívül még 11.794 K-át hasított ki a munkások jutalmazására, mely összeg arányosan elosztva 2—2 heti munkabért jelentett egy-egy alkalmazottnak. A vállalat közgyűlésének határozata értelmében 240.000 K összegű alaptőkéjét 1.000.000

K-ra emeli fel. — Klein, Ludwig és Szelényi miskolci könyvnyomda rt. cég Miskolcon ugyancsak most tette közzé I. és II. évi zárszámadását, mely szerint a cég 600.000 K alaptőke mellett 1918-ban 55.182 K, 1919-ben pedig 64.074 K tiszta nyereséget ért el. A vállalat üzemi berendezését 280.174 K-ra, papirkészletét 37.652 K-ra értékeli a mérlegben.

LAPUNK TERJESZTÉSE

a vidéken valójában csak most indult meg igazán, mert a hetekkel ezelőtt szétküldött felhívások a legtöbb vidéki városba nem jutottak el. Az új akció sikerében bízunk, mert reméljük, hogy néhány helységben aratott sikerünk buzdítólag fog hatni minden olyan szaktársra, aki szakmáját igazán kedveli. Eddig Székesfehérvárról 21, Dombóvárról 8, Kaposvárról 25, Szombathelyről 16, Sárospatakról 6, Sátoraljaujhelyről 11, Miskolcra 9 megrendelőt, illetve előfizetőt jelentettek be s ezeken kívül azonban számos helyről jelentettek egyes és 5-nél kisebb számú megrendeléseket. A fővárosban is napról napra szaporodnak olvasóink, jelölül annak, hogy lapunk szükségességét és hasznosságát mind többen és többen ismerik fel. Ez a megértésre valló támogatás lapunk nivójának emelésére serkent, noha ezáltal csak fokozottabb terheket veszünk magunkra, de szakmánk fejlesztése érdekében s lapunk jövőjének megalapozása kedvéért messzebbmenő áldozatokra is hajlandók vagyunk, amiről különben tanuságot is tettünk.

PÁLYÁZATOK

DREISSIG FÜR DREI

Szakkörökben annakidején feltűnést keltett a berlini H. Berthold A.-G. betüöntöde és rézleánygyár pályázata, amelynél az összes résztvevők a pályadíjakon kívül 30 legjobb pályamunka reprodukcióját kapták elismerésül, így mintegy díjtalan nemzetközi nyomtatványcserét alkotva. Erre a pályázatra, amelyet a cég három ízben szép eredménnyel ismételt, még mindnyájan emlékezünk és ezt a fentnevezett cég most, amikor a német ipar kábultságából felocsudva ismét dolgozni akar, a negyedik sorozatra írta ki. E pályázat tárgya a cégkártya, illetőleg az üzleti hirdetés. A pályázati határidő már lejárt s az eredmény a mai viszonyok között elsőrendűnek mondható. Megfelelő sajtóorgánom hiányában — kellő értesülés nélkül — magyar mesterszedőink ezen a pályázaton már nem vehettek részt, reméljük azonban, hogy a cég ezen pályázatait folytatni fogja és azon a magyar mesterszedők ismét dicsőséggel foghatnak részt vehetni.

1920. évi március hó 20-án.

Kiadó Biró Miklós. Felelős szerkesztő Wanko Vilmos. Főmunkatárs Gondos Ignác. Nyomtatja Biró Miklós nyomdai műintézete, Budapest, IX., Ráday-utca 26. A lap szövege Linotype-sorszedőgépeken szedett.